

Upravništvo: Ljubljana, Pucničjeva ulica 5.
Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24
Informativni oddelki: Ljubljana, Pucničjeva ulica 5 - Telefon št. 31-22, 31-23, 31-26
Podružnica Novo mesto: Ljubljanska cesta 42
Računi: za Ljubljansko pokrajino pri pošto-
dekovnem zavodu št. 17.749, za ostale kraje
Italije Servizio Cont. Cont. Post. No. 11-3118
IZJAVNO ZASTOPISVO za oglašje iz Kr.
Italije in inozemstva ima
Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

JUTRO

Izbaja vsak dan razen ponedeljka
Naročnina znaša mesečno Lit. 80.
za inozemstvo pa Lit. 22.80.
Uredništvo:
Ljubljana, Pucničjeva ulica št. 5, telefon
št. 31-22, 31-23, 31-24.
Rokopisi se ne vračajo.
CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pub-
blicità di provenienza italiana ed estera:
Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

Nuove perdite nemiche in velivoli

20 velivoli britannici abbattuti - Continuano le opera-
zioni sugli aeroporti di Malta

Il Quartier Generale delle Forze Armate
comunica in data di 23 ottobre 1942-XX il
seguente bollettino di guerra n. 880:
Nella giornata di ieri le opposte aviazioni
hanno ancora duramente combattuto nel
cielo egiziano e nuovi successi sono stati
conseguiti dai cacciatori dell'Asse: Risul-
tano abbattuti 20 velivoli britannici, dei
quali 5 dalla caccia italiana, 10 da quella
germanica, 5 dalle batterie contraeree.
Tutti i nostri apparecchi ritornavano alle
basi.
Sul fronte terrestre particolare attività
esplorativa nel settore settentrionale.
Nostri bombardieri in picchiata hanno

continuato le operazioni sugli aeroporti di
Malta.

La notte scorsa il nemico ha compiuto
incursioni sulle città di Torino e Genova:
A Torino piccoli incendi prontamente do-
mati, a Genova l'attacco nemico effettuato
da più ondate di aerei con lancio di bombe
dirompenti ed incendiarie, ha assunto note-
voli proporzioni causando danni rilevanti a
fabbricati civili. E in corso l'accertamento
del numero delle vittime. Il conteggio della
popolazione è stato esemplare. Due appa-
recchi nemici sono stati abbattuti dalla di-
fesa contraerea.

Nove sovražne letalske izgube

Po dosedanjih ugotovitvah je bilo sestreljenih 20 britan-
skih letal - Nadaljujejo se operacije proti letališčem na
Malti

Glavni štab italijanskih Oboroženih sil
je objavil 23. oktobra naslednje 880. vojno
poročilo:

Včeraj je letalstvo z obeh strani še ved-
no imelo hude boje v zraku nad Egiptom
in so lovec dosegli nove uspehe. Sestrelje-
nih je bilo 20 britanskih letal, izmed kate-
rih so jih 5 sestrelili italijanski lovec, 10
nemški, 5 pa protiletalske baterije.

Vsa naša letala so se vrnila na oporišče.
Na kopnem se je razvijalo izvidniško de-
lovanje zlasti v severnem odseku hojišča.
Naša strmoletna letala so nadaljevala
operacije nad letališči na Malti.

Snoči je sovražnik izvršil letalske napa-
de na mesto Torino in Genova. V Torino
so izbruhnili manjši požari, ki so bili takoj
zadušeni, v Genovi pa je napad, ki so ga
sovražnikova letala izvedla v več zapored-
nih valovih z rušilnimi in zažigalnimi bom-
bami, zavzel znaten obseg in povzročil
znatno škodo na zasebnih poslopijih. V te-
ku je ugotavljanje števila žrtev. Zadrž-
anje prebivalstva je bilo zgledno. Protile-
talska obramba je sestrelila dve sovražni
letali.

Odmev letalske zmage v Egiptu

Med 23. okt. s. Letalsko bitko v Egiptu
smatrajo v tukajšnjih krogih za naj-
večjo, ki je bila kdaj glede na število let-
al, in poudarjajo veliko zmago Italijan-
ov. V navdušenih komentarjih zlasti na-
glašajo, da je bila zmaga dosežena edino
zaradi spretnosti in junaštva posadke, kaj-
ti število letal je bilo na obeh straneh ena-
ko. Listi objavljajo z ogromnimi naslovi
angleške izgube ter poudarjajo majhne
izgube Italijanov in Nemcev. Pri tem sme-
njajo tudi bombardiranje Gibraltarja, ki
kaže, da so italijanska letala povsod na-
važna in zmagovita na ogromnem prizo-
rišču bojev.

Angleško barbarstvo

Berlin, 20. okt. s. Po naslovom »20 let
fašizma« je prišel »Völkischer Beobachter«
objavljati članke svojega dopisnika iz Ri-

Anglosasi ne pridejo preko obljub

Smutsovo priznanje o nesposobnostih boljševiških zavez-
nikov za ustvaritev druge fronte

Berlin, 22. okt. s. Nekateri dnevniki v
Berlinu se na kratko bavijo z govorom, ki
ga je imel včeraj v Londonu min. predse-
dnik Južnoafriške zveze general Smuts. Li-
sti poudarjajo, da je imel Smuts, preden
je stopil na govorniški oder, dolg razgovor
s sovjetskimi veleposlanikom v Londonu
Majskim, bržkone zato, da bi mu Majski
prišepnil, kaj sme govoriti glede Sovjet-
ske Rusije. Kljub temu, pišejo listi, ni ve-
del Smuts povedati ničesar novega glede
boljševiške Rusije, ne glede ostalih vpra-
šanj, ki se jih je dotaknil v svojem govo-
ru. Prvi, ki so opazili praznoto njegovega
govora, so bili seveda sami poslušalci
obeh zbornic, katerih razočaranje je bilo,
kakor trdijo dopisniki nekaterih nevtralnih
listov, zlasti silno zaradi tega, ker je
angleška propaganda naredila veliko re-
klamo za ta nastop. Južnoafriški politični
avanturist, komentira »Zwölfuhrblatt«, je
govorec o vojaškem položaju znal samo
ponoviti se predobro znane argumente an-
glosaške propagande in celo tiste o drugi
fronti, ki naj bi jo zavezništvo metodno
pripravljali. Smuts je navedel smešen ar-
gument za ofenzivo proti silam trojnega
pakta, češ, da so sedaj zavezniki v stanju
preiti, kadar hočejo, iz pričakovanja v ak-
cijo. V spominu so še izjave anglosa-
jskih politikov spomladaj glede nujnosti
prehoda k ofenzivi proti silam osi. Znano
je, kako bedno se je izjavil poizkus, da bi
to propagando široko razširilo. Dobilo te-
žo in podlago. Tedaj je ta propaganda
imela še vsaj ta namen, da je metala prah
v oči zaveznikov v Moskvi, dočim danes,
zaključuje nemški list, ne more spre-
meniti nezadovoljstva v nasprotnem taboru.

Bern, 23. okt. Hrup, ki je nastal v Lon-
donu zaradi obiska maršala Smutsa, in ne-
strpno pričakovanje njegovega govora sta
tudi v inozemstvu zbudila vtis, da bo afri-
ški strateg sporočil svetu kaj zares velike-
ga, tisti, ki običajnim sredstvom anglo-
saške reklame najmanj zaupajo, pa so bili
mnenja, da bo ministriški predsednik Južno
Afrike vnesel kaj novega vsaj v večno raz-
pravo okrog »drugega hojišča«.

»Tribune de Lausanne« piše: Govor je
bil zgornjen, če pa sodimo po analizi, ki
izhaja iz londonskih informacij, si lahko
mislimo, da je bilo poslušalstvo razočara-

no, kajti ta govorniški izliv ne vsebuje de-
javno prav nič senzacionalnega. V svojem
bistvu pomeni le parafrazo govora, ki so
jim imeli v zadnjem času Churchill in dru-
gi britanski državniki. V njem naletamo
namreč na vsa najbolj znana pogloblja-
ja: optimistične sodbe o strateškem položaju,
poklon »zdrženju narodov« odpora Sovjet-
ske zveze, zaupanje v končno zmago in na-
števjanje plemenitih načel, ki bi jih bilo
treba vnesti v mirovne pogodbe.

Odveč bi bilo ponatniti še druge nev-
tralne komentarje, saj jih ta vse zajema.
Nezadovoljstvo je popolno in splošno;
maršal je govoril kot kaj papežja. Nave-
deni list pa beleži tudi naslednje trditve,
ki morda predstavljajo glavni del govora:
»Defenzivna faza se bliža svojemu zaključ-
ku; prirozišče je pripravljeno za prvo ofen-
zivno fazo. Rusiji moramo dati vsaj možno
pomoč, da jo podpremo v njeno kolosal-
no naporu. To počnimo moramo nuditi čim-
prej, kajti Rusija doprinese več kakor svoj
delež skupnih naporov.«

Kolikokrat smo že slišali podobne fraze
iz ust britanskih voditeljev! Ali smo si
morda sploh mogli misliti, da se bo Smuts
pojaval pred obema zbornicama s takšno iz-
javo: »Obrambna faza se bo še nekaj
časa nadaljevala. Trdno smo odločeni, da
mimo dopustimo, da se Rusija prav do dna
izgubi v prepadu? Kar pa vzbuja pozor-
nost in seveda še posebej pozornost Rusov,
pa je popolna praznota Smutsovih trditve.
Tako zaman iščemo podrobne ugotovitve,
namreč kakršnega koli reka, v katerem bo
Rusija dobila njihovo pomoč, kakor tudi
zagotovitev, da bo ta pomoč zares uspešna;
pogrešamo nadalje pojasnila, da bo ta po-
moč dana v obliki ofenzive na bojišču, ki
bi bilo zares primerno za razbremenitev
ruskega bojišča.

Jasno pa je, da si v Londonu delajo
utvare (ali pa to samo poskušajo) glede
nadaljnje odprave sposobnosti Rusov in se
niti ne presoja skrajna moč pomoči, ako
naj bi zares kaj zalegla. Na drugi strani pa
se hudo motijo v ocenjevanju ofenzivne sile
osi na vseh bojiščih, ker mislijo (ali sku-
šajo tako misliti), da je vojna v Rusiji zelo
oslabila nemško vojsko. Iz te verige zmot

Nov sovjetski poraz pred Tuapsejem

Vsi sovražnikovi protinapadi v Stalingradu, med Volgo in Donom odbiti s krvavimi izgubami - Na fronti ob Donu je bila uničena skupina sovražnikovih sil

Iz Hitlerjevega glavnega štaba, 23. okt.
Vrhovno poveljstvo nemške vojske je ob-
javilo danes naslednje poročilo:

Na področju severozapadno od Tuapseja
so vrgele gorske in lovke divizije sovražni-
ka iz odpornih gnezd, ki so bila razvršče-
na v globokih vrstah. Pri tem je te odde-
le kljub neugodnemu vremenskem polo-
žaju trajno podpiralo letalsko orožje. Ob
kavkaski obali je bila neka sovjetska tr-
govska ladja z bombo težko zadeta in jo je
posadka zavlekla na plitvino.

V Stalingradu je bil zavrnjen sovražni-
kov protinapad. Med Volgo in Donom so
sovjetske čete izvedle brezvezne razbre-
menilne napade, ki so bili krvavo odbiti.

Na fronti ob Donu so naše čete pri last-
nih krajevnih akcijah uničile skupino so-
vražnikovih sil.

V srednjem in severnem odseku fronte
obojeustransko delovanje napadalnih oddel-
kov. Letalske sile so znova bombardirale
železniški promet sovražnika.

Na egiptski fronti so lahka nemška boj-
na letala obmetavala z bombami težkega
kalibra angleške postojanke ter zbirališča
oklopnih in motornih vozil. Nemški lovec
so v hudih letalskih bojih sestrelili 10 so-
vražnih letal pri 3 lastnih izgubah. Trd-
nadaljnja sovražna letala je sestrelilo med
napadi na naša letališča protiletalsko top-
ništvo.

Na Rdečem morju so nemška bojna leta-
la v noči na 22. oktobra potopila 5000-
tonsko trgovsko ladjo.

Letališča in pristaniške naprave na Malti
so bile ponovno bombardirane.

Popoldne 22. oktobra so v vrstvi nizkih
oblakov priletela nekatera sovražna leta-
la nad severozapadno Nemčijo. Posamez-
ne bombe so povzročile neznatno škodo na
poslopijih in na polju. Civilno prebivalstvo
je imelo manjše izgube.

Lahka nemška bojna letala so obmeta-
vala podnevi cilje na jugovzhodni in jugo-
zapadni obali Anglije.

poskus za prehod preko Volge v višini že-
lezarne »Rdeči oktober«. V ta namen so
pripravili mnogo brodov, na katerih je bilo
nekoliko sto vojakov. Nihče izmed teh ni
mogel stopiti na zapadni breg reke, kajti
nemške sile, razmeščene vzdolž Volge, so
takoj nastopile in prisilile Ruse, da so se
odstranili preko Volge. Eden izmed bro-
dov, zadet od granat velikega kalibra iz
nekega nemškega tanka, se je potopil. (Pic-
colo.)

Prodiranje na Kavkazu

Berlin, 22. okt. Mednarodna poročeval-
ska agencija je zvedela iz tukajšnjih vo-
jaških krogov, da so nemške čete na kav-
kaski fronti povsod dosegle znatne uspehe,
ne glede na to, da vladajo tam silno ne-
ugodni pogoji za boj. Dočim so bili v bli-
žini Novorosijska močni sovjetski napadi,
naperjeni proti nekemu višjemu položaju na
jugovzhodu od mesta, z lahko odbiti, so
bili na fronti pri Tuapseju zabeleženi
včeraj večji uspehi, ki so jih nemške čete
znatno izkoristile in utrdile zasedene toč-
ke v teku noči. V zgornjem toku reke Pšis
je mostišče pri Gojthi, obdano z močnimi
utrditvami in silno oboroženimi opornimi
točkami, bilo vzeto v naskoku. Pri tem je
bilo zajetih več ko 1200 ruskih vojakov,
obenem pa je padla Nemcem v roko velika
množina orožja in materiala. Sovjetski
konjeniški polk, ki je bržkone imel nalo-
go, da od strani preseneti napadajoče nem-
ške čete, so nemška letala zdesetela z
bombami in atomatskim orožjem. Požar
v ladjedelnicah, ki so ga povzročile bom-
be, je preplasil konje, ki so se vrgli v divji
beg in napravili preplah in nered med so-
vjetskimi četami.

V gozdih na severu od Tereka so bile
odbite mnoge topniške in konjeniške so-
vjetske divizije, ki so hotele v naletu za-
vzeti nemške postojanke v odseku Tereka.
Brzi nemški oddelki zasledujejo bežečega
sovražnika.

Na stalingraski fronti je nemško letal-
stvo nadaljevalo svoje uničevalno delo tak-
o v industrijskem oddelku, češčem na
severu mesta, kakor na sovražnih topni-
ških postojankah na vzhodnem bregu Vol-
ge. Letalstvo je obmetavalo z bombami
tudi zveze v sovjetskem zaledju. Na že-
lezniški progi Astrahan-Krasnij Kut so
nemška bojna letala zažgala vlak, priprav-
ljen za prevoz čet, ter razdejala neko to-
vorno postajo. Mnogo vagonov, polnih to-
pov in municije, je bilo uničenih. Nemška
izvidnica, sestavljena iz pehote in pionir-
jev, je v kleti nekega poslopja zajela glav-
ni štab sovjetskega polka. Ujeti sovjetski
častniki, med katerimi je bil tudi neki po-
litični komisar, so soglasno izjavljali, da
že dva tedna ni mogoče dobiti pomoči
in preskrbe in da je ta okoliščina, kakor
tudi silne izgube ter uničenje rezervnega
blaga in orožja vplivala silno slabo na
duh sovjetskega vojaka.

V ostalem pa je na drugih področjih
vzhodne fronte dan potekel mirneje nego
v južnem odseku. Južno od Ilmenskega je-
zera so sovjetske čete napadle na široki
fronti, kjer so že pred par dnevi hotele
razviti akcijo v velikem obsegu. (Piccolo.)

Španski letalci na vzhodu

Madrid, 23. okt. s. V Nemčijo je odpo-
tovala tretja »Sinja eskadra«, ki bo nato-
mestila drugo eskadro na ruski fronti. Se-
stavljajo jo 8 oficirjev pod poveljstvom
poveljnika Ferrandija. Na kolodvoru jih
je pozdravil podtajnik v letalskem mi-
nistristvu general Buruaga, šef glavnega
štana general Gallarza, šef intendance Gu-
che in številni oficirji ter množica, ki je
vzklikala Španiji in osi.

Iz uporne Indije

Bangkok, 22. okt. s. Radio svobodne In-
dije javlja, da so bile angleške sile, ki so
zasedle ozemlje plemena Hoursov in za-
žgale nekaj vasi ter ujele 300 ujetnikov,
porazene in prisiljene umakniti se pred
škratnimi sracjami, ki so vdrle z bližnjih
gora. Nekaj angleških oddelkov je bilo za-
sledovanih in decimiranih. »Škratne srace«
so operirale z vsvo naglico in so ne-
pričakovano napadle angleške čete. Izgube
»škratnih sracij« so zelo majhne. Imele so
samo kakih 20 padlih in ranjenih.

Poročajo tudi o krvavih spopadih med
Angliji in muslimani v nadaljnjih krajih
pokrajine Sing. V Madrasu so Indijci napadli
policijsko stražnico, v katere so pripeljali
dva aretirana dijakov pod obtožbo, da sta
stregla po življenju šefu okrožnega urada,
na katerega je nekdo pod dvema luevoma
streljal z revolverjem. Čete so streljale na
množico, toda niso mogle preprečiti vdor
v stražnico, ki jo je množica po osvoboditvi
obeh aretirancev zažgala. Med spopadom
so bili ubiti dva agenta, en vojak in 5 In-
dijci. Ranjenih je bilo okrog 100 ljudi. Po-
licija je razgnala demonstracijo dijakov v
Alahabadu s plinom solzivcem. V Mong-
puru je bilo 8 Indov obojenih na 2 do 4
leta ječe, ker so se udeležili protiangles-
kega zborovanja. V Karcidiju je bil areti-
ran predsednik trgovske zadrage, ker ni
hotel izkličniti iz zadrage indijske trgovce,
ki so Anglezem nenaklonjeni. Dospel je
vest, da je obolela Gandhijeva žena, ki je
šla s svojim možem, kakor znano, v zapor.
Zdravnik, ki jo je preiskal, je izjavil, da
bolezni ni nevarna.

Tokio, 23. okt. s. List »Jomijū Hochi«
doznavja iz Bangkoka, da je radfiska od-
dala postaja neodvisnih Indijev v demanti-
rala vest o aretaciji Abduha Gefana Kana,
voditelja »škratnih sracij«, ki marljivo vodi
borbo proti Anglezem in ki mu je uspelo
dvigniti plemena na severozapadni mej.

Boji na nož v stalingraskih predmestjih

Berlin, 22. okt. s. Iz pooblaščenega vira
se domnava, da so nemški oddelki pehote,
topništva in inženjercev, ki operirajo v se-
vernem odseku Stalingrada, dosegli v de-
fenzivnih operacijah zadnje dni odločilen
uspeh ne samo v boju proti sovražniku,
temveč tudi s terenskimi težkočami. Teren
je nedavno deževje spremenilo v pravo
morje blata. Istočasno so nemški oddelki
zaključili v mestnih okrajih očistevalne
operacije. Odstranili so razpršene čete so-
vražnika in zavzeli nadaljnje skupine po-
slopij ter vdrl globlje v področje ruševin,
ki so jih rdeči še branili. Na raznih točkah
je bil sovražnik vržen s postojank po hu-
dih borbah z bajoneti. Letalstvo e kljub
slabemu vremenu nadaljevalo svoje na-
pade na jeklarne »Rdeči oktober« in odvrg-
lo številne bombe na hiše in montažne
obrate, ki so še goreli po napadih v pre-
tekli noči. Letala »JU 88« in »HE 111« so
povzročila nove obširne požare v južni-
skih napravah, kjer nudijo rdeči zadržaj
obupen odpor. Ruševine zidov so pokopa-
le pod seboj številna strojniška gnezda.

Ogenj, ki je nastal po eksploziji letalskih
bomb, je sovražniku osemogodilno odpo-
pora na drugih postojankah. Obenem so
eskadre lahkih bombnikov in protiletalske
baterije obstreljevale ter zadevale sovra-
zne postojanke in uničile številne avtom-
obilne kolone, ki so skušale dovažati oskr-
bo branilcem v nevarne postojanke. Bolj-
ševsko letalstvo je uporabljalo v teh bo-
bah le malo letal zaradi ogromnih izgub,
ki jih je imelo v zadnjih dneh.

Berlin, 23. okt. s. Mednarodna obveščeval-
na agencija doznava iz vojaških kro-
gov, da je boljševikom uspelo v noči na
sredo med boji na ruševinah Stalingrada
prepeljati na majhnih ladjah ojačenja, ki
so se prje zbrala na drugem obrežju Vol-
ge. V jutru dne 21. oktobra se je opazilo
zbiranje čet, toda strašno bombardiranje
nemških strogolavcev jih je poznalo v
kritja. Preden so sovjetski topovi lahko
streljali, se je eskadra bombnikov vrgla
nanje z brzino bliska. Težke bombe so bile
odvržene nekaj sto metrov od tal. Ko se je
goesti dim razpršil, se niso videli več niti
topovi niti topničarji. Številne ladje in ve-
lik brod, ki je ob mraku skušal prepeljati
ojačenja na obrambne postojanke neke to-
varne, so bili cilj protiletalskih baterij. En
vlačilec, ki je imel še razdejano krmlivo,
je zažgala bomba iz letala. Ko se je po-
tapljal, se je zdel kakor goreča bakla. Na-
daljnje izgube so bile zadane sovjetskim
tankom, ki so jih pustili, da so se pribli-
žali na nekaj sto metrov, da bi jih laže
vzeli na muho, ko je Timošenko obnovil
svoje obupne napade.

Boji so se obnovili tudi na zapadnem
področju Kavkaza, kjer so hude jezenske
nevihite onemogočile v zadnjih dneh sle-
hernu udejstvovanje. Pri Novorosijsku so
morali boljševiki opustiti važno višino. V
odseku Tuapseja sta bila dva kraja zavza-
ta v naskoku. Ujeti je bilo mnogo so-
vjetskih vojakov v odseku Tereka, med njimi
nad 70 let stari možje in mladoletniki
pod 14 leti.

Berlin, 23. okt. s. Mednarodna obveščeval-
na agencija je doznala v vojaških krogih

podrobnosti glede stalingraskega odseka.
Boljševiki so skušali tudi v četrtak napa-
sti zaporno razporeditev severovzhodno
od mesta. Povsod so jih hudo porazile
nemške in rumunske čete in so izgubili
zlasti v rumunskem odseku znatno količi-
no novih tankov, med katerimi so bili tudi
tanki ameriškega izvora. Letalske sile,
med katerimi so tudi rumunske, obvičujejo
nebo. Strogolavci so brez ovire lahko
uničili objekte na kopnem. Udejstvovanje
topništva je bilo značilno za boj v in-
dustrijskem predelu Stalingrada, nemški
bombniki pa so nadaljevali uničevalno
bombardiranje topnišč »Rdeči oktober«
in bližnjih naprav. Ves dan so bile učinkovi-
to bombardirane prometne zveze in plova
na Volgi je bila prekinjena.

Na fronti pri Tuapseju so nemški pan-
cinici v naskoku zavzeli v predelu Gojth in
uspelo jim je pridobiti novo ozemlje v
severni in južni smeri. Južna ofenziva je
usmerjena proti višinam. Borba je izredno
težavna zaradi popolnega pomanjkanja
cest. Topništvo komaj lahko posaga v vo-
jaške operacije, ki potekajo v gozdovih.
Celotno civilno prebivalstvo iz raznih kra-
jev okrožja Sikinič je bilo evakuirano. Ta
ukrep naj bi zagotovil zimsko zaklonišča
boljševiškim četam.

Brezuspešni Timočenkov razbremenilni napadi

Berlin, 22. okt. Tako zvana osvobodilna
armija, ki jo je maršal Timošenko vrge, v
napad proti nemški zaporni črti med Do-
nom in Volgo v nadi, da bo stalingrasko
posadko osvobodil hudega nemškega pri-
tiska, je včeraj ves dan nadaljevala svojo
ofenzivo. Rusi so dobili nove pomoči in po-
poro v dobavah vojnih potrebščin in se jim
je posrečilo napraviti že drugič vrzel med
nemškimi postojankami. Nekoliko tisoč so-
vjetskih vojakov se je vključilo za nekoliko
sto metrov preko zaporne črte, toda tudi
to pot je takojšen napad nemškega letal-
stva odvrnil nevarnost. Ko je bila vrzel
zaprta, so bile sovjetske čete obkrožene v
nekakem majhnem žepu.

Sovražnik je bil nedvomno računal na
okoliščino, da je največji del nemških le-
tališč v blatu in v vodi ter da zato nem-
ško letalstvo ne bo moglo sodelovati v bitki.
Ni mogoče povedati, kaj so napravili Jem-
ci, da so se njihova letala lahko dvignila,
toda dejstvo je, da so tako strogolavci ka-
kor tromotorni bombniki v velikem številu
lahko poleteli nad bojišče in so s svojim
posegom odločili izid spopada. Nemška le-
tala so razbila tudi kakih 20 ruskih oklo-
pnih voz in zavrnila sovjetske čete, ki so
že bile prodirle preko zapornega nemškega
položaja. Ostanek sovjetskih čet so potem
Nemci obkolili in mu grozi popolno uni-
čenje.

V Berlinu pripominjajo, da ta Timoše-
nkova ofenziva sicer še ni zaključena, ven-
dar pa se sme smatrati, da se je izjalovila.
To je najvažnejši poskus, ki so ga Rusi
podvzeli za oprostitev Stalingrada. Ves ve-
černiški dan je nemško topništvo razbijalo
obrambne naprave v železnici »Rdeči okto-
ber«. Obenem je bil zabeležen nov ruski

je pomoč ni naša. Končno je jasno izrekel
dvom, da bi mogli zaveznika, ako bi se se
nadalje obotavljali, prispeti prepozno, da
pa na drugi strani, ako bi začeli takoj, pri-
prave morda še niso zadostne. Smuts je
dejal dobesedno: »Ko bo nastopil trenutek,
da pridemo v ofenzivo in da kujemo že-
lezo, dekler je vroče, bi bilo blazno, ako
bi se še nadalje obotavljali in se še na-
dalje pripravljali, tvegati s tem izgubo
usodne prilike, toda le malo je verjetno,
da bi to stregli. O tem sem trdno prepri-
čan. Ne bilo bi pa pametno povedati kaj
več o tem in odpreti s tem pot v potrebnim
in morda celo škodljivim razpravam.«

Končno je kraj ofenzive nadaljnji važni
činitelji. Ako bi se zavezništvo čutili močni,
bi gotovo izbrali evropsko bojišče za po-
moč Rusiji. Angliji na nasprotno smatra-
jo, da bo izbrano oddaljenejšo bojišče, kar
bi v ostalem potrjevalo tudi okolnost, da je
ofenzivo napovedal Smuts. »Tribune de
Lausanne« je mnenja, da je Smuts mislil
na francosko Afriko, misleč da bi jo bilo
mogoče priključiti anglosaški koaliciji. An-
glija bi se tako lahko poslužila novih tujih
čet v svoje namene. Tako bi Angliji na-
daljevali vojno po svojih starih znanih
metodah, toda njihov poraz bi bil prav
tako matematično gotov. (»Stampa Sera.«)

Visoki komisar pri Skvadristih bataljona Črnih srajc Nizza

Predčerašnjim jutraj je Visoki komisar posetil bivališče bataljona Skvadristov »Nizza«, kjer ga je sprejel poveljnik Prvi Senior Tebaldi s predpisanimi častmi. Ko je pregledal razvrščene oddelke, navzoče v bivališču, je posetil razne urade poveljništva, nato pa mu je v zborovalni dvorani Prvi Senior Tebaldi predstavil častnike bataljona.

Eksk. Grazioli jim je izrekel prisrčne besede tovariškega pozdrava, slaveč duha stare revolucije garde, ki je danes bolj kakor kdaj popolnoma vdana poveljniku Duceja. Na koncu je odredil pozdrav Kralju in Duceju in proslavil ponosni bataljon »Nizza«. Poveljnik bataljona se mu je toplo zahvalil za poset in ga prisrčno pozdravil.

Takoj nato se je Ekskelenca napotil na dvorišče bivališča, kjer so bil zbrani oddelki bataljona, ki jih je predstavil poveljnik. Ko je tudi črni srajcem izrekel svoj tovariški pozdrav kot Visoki komisar, Skvadrist in pripadnik Milice svojega okrožja, se je Ekskelenca Grazioli spomnil bližnje proslave 20-letnice pohoda na Rim, težkih časov pred pohodom in dostavil, da se je v dolgi vrsti let njegova vera še bolj poglobila ter posvetila in da je stara garda vedno vdana Duceju, ki je dal Italijanom ponos velike cesarske domovine.

Ko je naglasil visokega duha prevevajočega Črne srajce, ki imajo čast, da se bore z orožjem v vrstah slavnih Oboroženih sil, je Visoki komisar pozdravil Kralja, Cesarja in Duceja v popolni gotovosti zmage.

Besede Eksk. Graziolija so bile sprejete z živahnimi klici Duceju in se je Visoki komisar še dolgo zadržal med Skvadristi ter je z njimi prepeval himne Revolucije. Nato si je ogledal še kuhinje in odšel pozdravljen s predpisanimi častmi.

Navodila Visokega komisarja za zimsko pomoč

Ob prisotnosti podprefekta dr. Davida, načelnika kabineta dr. Bisie, načelnika računskega oddelka Bulla je Visoki komisar sprejel predsednika pokrajinske pomožne akcije ter predsednika občinske pomožne akcije v Ljubljani.

Eksk. Grazioli je pazljivo proučil podana poročila ter podal točna navodila za program pomožne akcije prihodnje zime. Program bo v korist potrebnih znatno razširjen v primeri z onim preteklega leta.

Nagrade društva „Dante Alighieri“

Nacionalno društvo »Dante Alighieri« bo v zvezi z 28. oktobrom razdelilo 448 nagrad po 100 lir tisti mladini, ki se je najbolj odlikovala v učenju italijanskega jezika v pokrajinah Zara, Spalato, Cattaro, Ljubljana, Trieste, Pola, Gorizia in Fiume, kakor tudi v Mentonu in na Egejskih otokih.

Razdelitev bodo oskrbeli pokrajinski šolski nadzorniki, v katerih pristojnostnem območju je posamezna pokrajina, razen v Ljubljanski in Dalmazijski pokrajini, kjer se bodo nagrade razdelile pod nadzorstvom Visokega komisarja in Generalnega guvernerja.

Društvo »Dante Alighieri« samo bo potem objavilo imena šolskih funkcionarjev, ki jim bodo pokrajinski šolski nadzorniki naložili dolžnost razdeliti nagrade v posameznih krajih. Ti funkcionarji se bodo o vsem potrebnem sporazumeli s političnimi tajniki.

Letalska vojna v novi fazi

Berlin, 21. okt. Na dlani je, da je letalska vojna stopila ali pa je tik pred tem, da vstopi v novo fazo. Sovražnik, kakor je ugotovil v svojem poslednjem govoru propagandni minister dr. Goebbels, prav dobro ve, da je postala celina močna in nezavzeta trdnjava. Ve namreč, da je sleherni pokus vdora v Evropo obojen na klavnu propad in da na drugi strani čas tudi gospodarsko deluje za silo osi in njihove zavzeznike.

Sovražniku ne preostaja potemtakem kakor neumna utvara, da bo uničil nemški vojni potencial in izpodjedel moralno nemškega naroda s tem, da meče na tisoče ton rušilnih in zažigalnih bomb na nemška mesta. Kakor pa je dal razumeti general Ira Hacher, poveljnik ameriških letalskih sil v Evropi, po novo fazo letalske vojne označevalo sistematsko naraščanje teoretičnih napadov, kar bo seveda imelo za posledico postopno poostreitev letalske vojne. Kako se bo ta vojna končala, je prav lahko napovedati: z zrušenjem te poslednje utvare in s potrošitvijo, ki jo bo izzvala neusmiljena nemška represalija.

V tem pogledu so značilni nekateri londonski komentariji, ki se zaključujejo z vprašanjem, ali ne slabša pri tem položaj britanskega otoka, vendar pa skušajo na koncu zabrisati lastno zaskrbljenost, ko opozarjajo na izjave odgovornih činiteljev letalske proizvodnje, po katerih bodo zavzezniki v nekaj mesecih dosegli tako v količini kakor v kakovosti popolno premoč. Čim bo ta premoč dosežena, piše na primer neki sodružnik agencije Reuter, ne bodo v Berlinu napovedane represalije skozi položaj, kajti na vsakih sto nemških bombnikov bo mogoče odgovoriti z več sto angloskih bombnikov. Razen tega bo znaten del nemških letalskih sil še nadalje zaposlen na vzvodu.

Prav ta razmišljanja pa odkrivajo zaskrbljenost, ki so jo izzvale nedvoumne besede Hitlerja in maršala Göringa okraj Rokavskega preliva. Sedaj pač že spoznavajo tudi tam, kar je rekel Hitler in kmalu za njim pomoril Göring: »Prišla bo tudi to pot ura, ko bomo odgovorili.« In lahko si predstavljamo, da bo odgovor strahotnejši kakor jeseni leta 1940.

Dovolj je seveda tudi tistih, ki skušajo dokazati odgovornost za postopno poostreitev letalske vojne, trdijo, da so prvi začeli bombardirati Nemci; tako navajajo imena Rotterdam, Varšava itd., čeprav je zgodovinski dokazano, da sta bili v fazi operacij obe omenjeni mesti utrjeni in zavarovani in da je napad, ki naj bi strl odpor, sledil šele po rednem nemškem ultimatu. Prav tako so brez pravne podlage britanske trditve, da britansko letalstvo ni nikdar napadlo odprtih mest, temveč samo industrijska središča. Ne bo odveč opozorilo, da je bil prvi napad izvršen na mesto Freiburg in da so brez cilja odvržene bombe povzročile smrt 13 otrok, ki so se mirno igrali.

Sicer pa so tudi tak, ki jim ni niti za rešitev videza. Komaj pred dobrim tednom je neki radijski tolmač v Londonu, ko je govoril o surovostih, ki so se baje pripetile na zasledenem ozemlju, takole izjavil: »Le bombardirajmo brez usmiljenja nemška mesta in glejmo, da pri tem zadenejo tam, kjer je nemški narod najbolj občutljiv.« Ta izjavi je enak onem generala Ira Hachera. Kakor znano, je ameriški general napovedal, da velika zavezniška ofenziva ne bo smela priznati nikomur in da bo morala biti »totalna«. Dobro, pa bo totalen tudi od Hitlerja in Göringa napovedani odgovor! (Il Piccolo.)

Upadanje angleškega vpliva na Kitajskem

Rim, 22. okt. S. Neko poročilo dopisnika »News Chronicle« iz New Delhija vsebuje ostro kritiko dela Anglije na Kitajskem, kjer je Anglija, kakor piše ta dopisnik, izgubila velik del svojega ugleda. Eden izmed razlogov je ta, da si je Anglija pustila odvzeti Birmo od Japoncev. Velike napake so napravili Angličani tudi s pošiljanjem avstralskih kontingentov v notranjost Kitajske. Navzočnost teh kontingentov je bila docela nevšečna civilnemu prebivalstvu. Sledil je bluff s posojilom 50 milijonov šterlingov Kitajski pod manj ugodnimi pogoji, kakor jih je dala Amerika Kitajski, in ki še ni bilo izplačano. Najtežji vzrok za nezadovoljstvo je pa udejstvovanje Intelligence Servicea in angleških propagandnih agentov na Kitajskem. To je odvratna akcija, ki sloni na intrigah. Anglija nadalje ne ve, da bi Kitajci rajši videli letala in angleške pilote, ki prihajajo na pomoč. Kitajci si ne morejo razlagati, zakaj v Angliji, kjer toliko govore o drugi fronti, niso našli nekaj bombnikov in jih poslali na Kitajsko, do čim Američani delajo vse, kar je mogoče v tej državi, da bi si pridobili najširše simpatije.

Neučinkovit ameriški napad na okolico Pekinga

Peking, 22. okt. S. Trije ameriški bombniki tipa »Consolidated B-24« so odvrgli nekaj bomb na neki kraj 15 km od Pekinga. Bombe so povzročile neznatno škodo.

Gospodarstvo

Nove oblačilne izkaznice

S 1. novembrom t. l. bodo izdane nove oblačilne izkaznice. V glavnem bodo določene glede uporabe teh oblačilnih izkaznic enake kakor doslej. Razlika bo le v tem, da bosta izdani samo dve vrsti izkaznic. Medtem ko smo imeli doslej različne izkaznice za otroke od 1. do dovršenega 4 leta, za dečke in deklice od začete 5. do dovršenega 14. leta in za odrasle od začete 15. leta naprej, se bodo od 1. novembra izdajale le izkaznice za otroke od 1. do dovršenega 4. leta in izkaznice za starejše osebe, in sicer brez razlike spola. Število točk ostane isto, le za dečke in deklice, ki bodo dobili izkaznice za odrasle, se bo nekoliko povečalo. Nova izkaznica pa bo veljala 14 mesecev, in sicer od 1. novembra t. l. do konca prihodnjega leta. Zaradi daljšega roka veljavnosti izkaznic pa ne bodo imetniki izkaznic na slabšem, ker bodo izdani novi seznami točk za posamezne racionalizirane predmete, kjer bo določeno za tipizirane tkanine in za delovne obleke manjše število točk. Tudi sistem bo poenostavljen, ker bodo številni predmeti združeni v nove skupine. Novi seznami bodo vsebovali tudi točna določila glede mer, zlasti za otroške obleke in čevlje. Nove izkaznice se bodo prav tako, kakor lani razdeljevale preko občin.

Kakor je že v naredbi z navodili za racionalno prodajo tekstilnih izdelkov, oblačilnih predmetov in obutve z dne 8. novembra 1941 določeno, veljajo sedanje izkaznice do 31. t. m., ne glede na dan izdaje. Še neporabljeni odrezki se morajo torej izkoristiti do sobote 31. t. m., ker pozneje zapadejo. Ob razdelitvi novih oblačilnih izkaznic se

bodo uvedle tudi nekatere važne novosti za vpise in odpise pri zalogah. O tem je že izšla okrožnica z navodili za industrije, grosiste in izdelovalce konfekcije, ki ne prodajajo neposredno potrošnikom. Korporativni odbor za porazdelitev tekstilnih proizvodov in oblačilnih predmetov (Concordit) je z okrožnico št. 115 odredil za imenovane industrije, grosiste in izdelovalce konfekcije, da od 1. novembra ne bodo več uporabljali dosedanjih registrov nakupov in prodaj, ker se uvedejo posebne pole nakupa in prodaj po novih obrazcih št. 14 do 17. Zato pa ne bodo več obvezni izpolnjevati obrazcev št. 9 do 11, ki so sedaj v veljavi. »Concordit« je namreč po navodilih ministrstva za korporacije pripravil nov sistem kontrole. Združil je razne obrazce, ki jih sedaj uporabljajo trgovci, da izkažejo promet racionaliziranih izdelkov, in preuredil register nakupov in prodaj na način, da bo istočasno lahko služil kot prijava »Concorditu«, ki so jo grosisti, proizvajalci in posredni konfektionisti doslej vršili na obrazcih št. 9, 10 in 11, ki sedaj odpadejo. Obrazec št. 11 (prijava uvoza) bo ostal v veljavi samo še za detaljiste. Register nakupov in prodaj bosta nadomestili dve posebni polji, in sicer pola nakupov in pola prodaj v dvojniki za vsak pr metni predmet. Ob koncu meseca bo treba kopije vsake pole poslati v priporočnem listu Concorditu namestu prej navedenih prijav št. 9 do 11, drugo kopijo pa bo obdržala trdnjava v zbirki, ki bo tvorila knjigo »Nakupov in prodaj«. Dv. vključno 31. t. m. pa seveda ostane v veljavi dosednji način prijave.

Gradnja mostu preko Dunava pri Ruščuku

Med Beogradom in izlivom Dunave v Crno morje obstoja en sam most, in sicer ob kolenu Dunava pri Crni vodi, nedaleč od Konstante. Na vsej dolžini od Beograda do Crne vode, ki znaša skoro 1000 km, pa ni preko Dunava nobenega mostu. Most pri Crni vodi je bil zgrajen leta 1895, ko so gradili železniško zvezo med Bukarešto in Konstanto ob Crnem morju. Zaradi gradnje drugih mostov preko Dunave se je Rumunija že pogajala pred svetovno vojno. Tako je leta 1913 sklenila z Rusijo dogovor glede železniške zveze preko Rumunije proti Adrijskemu morju, kjer je bila predvidena gradnja železniškega mostu, ki bi vezal Rumunijo in Srbijo pri Brzi Palanki. V mirovni pogodbi med Rumunijo ter Nemčijo in Avstroogrske iz leta 1918, ki je po zlomu Avstroogrske postala brezpredmetna, se je Rumunija zavezala, da bo zgradila most preko Dunava pri Corabiji, 100 km zapadno od Djurdjeva. Vprašanje gradnje novega dunavskega mostu so tudi po prvi svetovni vojni ponovno načeli, ni pa prišlo do uresničenja tega načrta. Leta 1935. je bil sicer med Rumunijo in Bolgarijo sklenjen dogovor o gradnji mostu med Djurdjevim in Ruščukom, do gradnje pa ni prišlo, deloma zaradi tehničnih težkoč, deloma pa zaradi visokih gradbenih stroškov.

Sedaj pa bo vendar prišlo do gradnje tega mostu. Te dni so bila v Bukarešti zaključena pogajanja med posebno rumunsko in bolgarsko delegacijo, pri katerih je prišlo do sporazuma glede gradnje železniškega in cestnega mostu med Djurdjevim in Ruščukom. Še v teku letošnje zime bodo napravili načrte in proračune za ta novi most, ki bo dolg približno 1 km. Kako potreben je tak most, nam kaže že okolnost, da so morali leta 1914 zaradi olajšanja prometa med Bolgarijo in Rumunijo ter srednjeevropskimi državami urediti med Ruščukom in Djurdjevim železniški trajekt, ki je prišel v obrat sredi lanskega leta. Ne glede na to, da ima zveza s trajektom le dnevno prevozno kapaciteto 1000 ton, je treba upoštevati, da prevoz celih vlakov z ladjo preko Dunava ni mogoč ob nizki vodi in tudi pozimi, ko Dunav zamrzne. Spomladi leta 1941. so na istem mestu nemški pionirji zgradili zasilni most, preko katerega je prišla pred pričetkom lanskih vojnih dogodkov na Balkanu večina nemških čet v Bolgarijo.

Most pri Ruščuku bodo zgradili na podoben način, kakor je bil po svetovni vojni na račun reparacij zgrajen pančevski most pri Beogradu. Preden je bil zgrajen ta most, ni bilo preko Dunava od Novega Sada navzdol do Crne vode nobenega mostu preko Dunava. Gradnja mostu pri Ruščuku ima velik gospodarski in prometni značaj, obenem pa kaže zblizanje, ki je nastopilo med obema sosednjima državama, Bolgarijo in Rumunijo, kar je ob sklepu sporazuma posebno poudaril bolgarski minister Vasiljev.

Gospodarske vesti

Novo ležišče nafte v Albaniji. Iz Rima poročajo, da so v okolici albanskega mesta Kruje, ki leži severozapadno od Durazza, ugotovili novo veliko ležišče nafte. Tehnični odbor albanskega gospodarskega ministrstva ceni ta obseg ležišča na 3000 ha. To področje je torej petkrat večje kakor področje pri Devolju, ki se že izkorišča. Na nekaterih mestih so našli nafto že v globini 20 m pod zemljo. Specifična teža nafte se giblje med 0,98 in 0,99 g.

Italijanske pinarne. Po podatkih italijanske federacije za pinarne in volvodne naprave potroši Italija na leto v pinarnah 1,5 milijona ton črnega premoga, iz katerega pridobi 600 milijonov kub. m plina za industrijo in hišno gospodinjstvo ter 850.000 ton koksa, nadalje 60.000 katrana, ki služi za predelavo v kemični industriji. 2000 ton amonjaka za kemično industrijo in 10.000 ton bencola, ki se v znatni meri uporablja kot pogonsko gorivo. Vrednost proizvodov, ki se dobe pri destilaciji premoga in postranskih proizvodov se ceni na letnih 750 milijonov lir.

Državne obveznice bivše Jugoslavije se morajo oddati tudi v starih pokrajinah Kraljevine. Finančna uprava je pozvala vse italijanske državljane v Italiji, vse banke, trgovce, družbe in pravne osebe, da v roku 20 dni položijo pri zavodu Banca d'Italia ali pri Istituto nazionale per i cambi con l'estero vse bivše jugoslovanske javne obveznice, za katere veljajo določbe berlinskega sporazuma z dne 22. julija 1942 o likvidaciji premoženjskih odnosov bivše Jugoslavije in ki so jih morali in metniki že svoj čas prijaviti.

Posiljke žita za Grčijo. Iz Aten poročajo, da se obe osmi državi trudita, olajšati stanje prehrane v Grčiji. Te dni je bilo poslano iz Banata 1070 vagonov pšenice v Grčijo. Italija pa se je zavezala, da bo poskrbela letos za dobavo pšenice za setev. Za prihodnje leto se je Italija tudi zavezala dobaviti Grčiji potrebne količine modre galice za grško vinogradništvo.

Ciklorija — važen izvozni predmet Hrvatske. Ze v prejšnji Jugoslaviji je bila vsa proizvodnja ciklorije koncentrirana na Hrvatskem, saj je 98,9% celotne proizvodnje odpadlo na okraje Bjelovar, Kutina, Križevci, Pakrac, Daruvar in Novska. Poseljena površina se je gibala na višini okrog 850 ha, vso proizvodnjo pa je odkupila Franciska tvornica v Zagrebu, ki je ciklorne korenine posušila. Od celotnega pridelka je šlo 10% v Vojvodino, 5% v Srbijo, 23 do 25% pa je prevzela ljubljanska tvornica. Po ustanovitvi neodvisne Države Hrvatske pa lahko Hrvatska znaten del proizvodnje ciklorije izvažava v inozemstvo in ker se je potrošnja kavinskih nadomestkov v vojnem času še povečala, je nadalje narasla posejana površina, ki je lani dosegla že 1183 ha. Odkupna cena, ki je znašala leta 1940. 60 din za metrski stot, je bila lani povišana na 98 kun. Verjetno je, da se bo površina še nadalje dvignila, ker je čisti dohodek kmetna na hektar pri cikloriji znatno večji, kakor pri drugih pridelkih. V evropski proizvodnji ciklorije je danes Hrvatska na četrtem mestu za Nemčijo, Francijo in Belgijo.

Pred reformo bolgarskih gospodarskih zbornic. Ze v svojem govoru dne 15. septembra t. l. je bolgarski predsednik vlade prof. Filov napovedal reformo bolgarskih trgovinskih in industrijskih zbornic, ki bodo spremenjene v skupne gospodarske zbornice. Bolgarija ima 5 trgovinsko-industrijskih zbornic in sicer v Sofiji, Plovdivu, Varni, Ruščuku in Burgasu, ki zastopajo izključno interese gospodarskih strok. Za zastopanje socialnih interesov so bile ustanovljene v Bolgariji poklicne organizacije, ki so združene v direkciji poklicev. V zvezi z reformo zbornic gre tendenca za tem, da se gospodarski in socialni element v novih gospodarskih zbornicah združi in da nove gospodarske zbornice prevzamejo pred leti ustanovljene kmetijske zbornice. Celotni načrt je sestavila direkcija poklicev. Po tem načrtu bi bili v gospodarskih zbornicah poleg zastopnikov trgovine, industrije in obrti tudi zastopniki kmetijstva in drugih poklicev in končno tudi zastopniki delavcev in nameštencev. Volitve v zbornice naj bi odpadle in bi posamezne poklicne organizacije poslate v zbornice svoje delegate. Celotni ustroj je še najbolj podooben italijanskim korporacijskim svetom za posamezne pokrajine, kakor so bile tudi pri ureditvi poklicnih organizacij za vzor italijanske stanovske organizacije.

Ostanki sovjetske trgovinske mornarice. Po podatkih nemških listov je imela Sovjetska Rusija pred vojno v Crnem morju trgovinsko mornarico s tonazlo okrog 500.000 br. reg. ton. Sedaj je od te trgovinske mornarice po turških virih ostalo le še 75.000 br. reg. ton. Ostanek te mornarice se poslužuje poslednjih sovjetskih luk ob vzhodni obali Črnega morja. Sovjetska trgovinska mornarica za Baltičko in Severno morje je štela pred vojno 980.000 ton; od tega je 900.000 ton bodisi uničeno, ali pa obojeno na mirovanje v petrograjski luki. Ostanek v višini 80.000 ton je bil določen, da prevažajo blago v angleško-ameriških konvojih. Precej teh ladij pa je bilo potopljenih. Ostane le še sovjetska trgovinska mornarica na Daljnem vzhodu, ki šteje okrog 380.000 ton.

Obnova proizvodnje premoga v donješki kotlini. V zvezi z obnovo proizvodnje premoga v donješki kotlini je bila s sedežem v Berlinu ustanovljena družba Kohlen-Kontor Donez-Ukraine, ki prevzame vse posle v zvezi s proizvodnjo in razpečevanjem črnega in rjavega premoga v Ukrajini in v donješki kotlini, tudi kolikor sega preko meja Ukrajine.

Iz spodnještarskega trgovinskega registra. Pri tvrdki Podravska družba R. Hilty & Co. v Zgornji Poljskavi je vpisan prenos sedeža družbe v Maribor; izbrisana je družabnica Emilia Marenc in črtana prokura Matije Marence; osebno jamčeca družabnica Jozefina Hronek ima sedaj, ker se je poročila, rodbinsko ime Hilty; Kontno je vpisano, da se tvrdka bavi s pridobivanjem premoga in rud ter tiguje s premožem in rudami.

INSERIRAJTE V „JUTRO“!

Kategorije žrtev na komunistični črni listi

Komunistični teroristi nimajo v svojem programu le „likvidacije“ enega tabora, temveč „likvidacije“ vseh nekomunistov

Pred par dnevi smo objavili glavne nauke iz Bakuninovega »Revolucijskega katekizma«, upravičeno nazvanega tudi »satanski katekizem«. Pokazali smo, kako se po teh brezumnih naukih ravna tudi komunistični teroristi med nami in kako grozodejstva, ki jih počenjajo, niso le žalostna sad moralne pokvarjenosti posameznikov, temveč sistematično početje po narečju komunističnega vodstva. V smislu Bakuninovih naukov veljajo zato med trockisti za višek kreposti prav tiste odvrtnost lastnosti, katere kažejo iz narodne skupnosti izločeni teroristični morilci, ko iz sadiščne naslade po ubijanju in prelinjanju krvi morijo in čisto tudi nečloveško trpiščijo nasprotnike komunizma med Slovenci. Ti bolni izrodki in njih komandanti so res pravi tipi zločinskega anarhizma, kakršni morajo biti po naukih »satanskega katekizma«.

Iz objavljenih podatkov je bilo dalje razvidno, kako je Bakunin učil, da tudi potrebo hlapstva in zahrbtnosti, ki se kaže v delu komunističnega terorizma pri nas. »Likvidirati, to se pravi spraviti s sveta, je treba vse nasprotnike terorizma, vendar ne vse naenkrat, temveč lepo po stopnjah. Najprej je treba odstraniti tiste, ki so trenutno najbolj opasni, ostale pa izigravati drugega proti drugemu, da oboje ne spregledajo in se ne strnejo k enotnemu odporu. Oni k »likvidaciji« oboje, ki naj bi prišli šele kasneje na vrsto, naj poprej še sami pomagajo pri »likvidaciji« drugih kategorij, če ne že z aktivnim sodelovanjem, pa vsaj s svojo pasivnostjo. Ko bi lahko verni zamorec to svojo nalogo izvršil, potem naj gre tudi on, toda ne samo stran, temveč s sveta. Komunistični teroristi ne priznavajo pravice do življenja nikomur, kdor se jim ne ustreži z dušo in telesom. Da pa ljudje ne bi spregledali in da bi ogromna večina, ki jo predstavljajo nasprotniki komunističnega uničevanja, ne zadušila teroristov že v kalu, skušajo »likvidirati« svoje nasprotnike po stopnjah, najprej to, potem drugo, nato tretjo skupino itd.

Ko teroristični »katekizem« našteva posamezne kategorije ljudi, kakor naj se po vrstnem redu pobijejo, navaja pod četrto in peto kategorijo — Bakuninovo brezumno delo je nastalo že skoraj pred 100 leti — »vsaokovrstne častihlepne uradnike, liberalce, najrazličnejših nians, doktrinirane in papirnatne revolucionarje«. Dokler ti ljudje ne pridejo na vrsto za »likvidacijo«, naj se jim teroristi; hlinijo, da jih »dobe v roke in jih popolnoma kompromitirajo, da ne morejo več nazaj«. Pripravi naj jih do »praktičnih in nevarnih dejanj, katerih uspeh bo ta, da bo največji del od njih izgnan!...« Kar pa jih ne izgine na ta način, te je treba potem seveda direktno »likvidirati«, torej pomoriti.

Kakor kažejo dogodki, se ravna komunistični teroristi pri nas tudi po tem navodilu svojega anarhističnega učitelja. Tudi oni so razdelili slovensko ljudstvo, ki odklanja njihovo strahovlado, na več kategorij, katere bi radi »likvidirali« drugo za drugo. Računajo na kratkovidnost in lahkovernost ljudi, so s pretkanostjo zlorabljali ostanke stare miselnosti in starih naspotij iz dobe nesrečnih strankarsko-političnih bojev. Upali so, da bodo skupine, katere so namenili šele za drugi ali tretji »obrok«, vsaj pasivno stale ob strani, če že ne bodo z njimi simpatizirale, dokler bi šlo za »likvidacijo« pripadnikov drugih taborov. Na žalost in sramoto je tej njihovi pekleni spletki m njihovim drugačnim enako, hinavskim geslom marsikdo nasledil. Odkritja o zločinu, ki so jih komunisti počenjali po deželi, in zadnji umori v Ljubljani sami pa so morali odpreti oči vsem. Res je tako, kakor je »Jutro« že enkrat ugotovilo: Kdor zdaj ne spregleda, ta pač spregledati ne bo, ter se odkrito postavlja ob stran uničevalcev slovenskega ljudstva.

Med zadnjimi žrtvami komunističnih umorov so bili z najhujšim dr. Natlačenom na čelu odlični možje in vrli fantje iz katoliškega tabora. Za vselej bodo ohranili čast, da so spadali med prvo kategorijo na komunistični teroristični črni listi, torej med ljudi, ki so se jih komunisti najbolj bali. Toda nič bi ne bilo bolj napačnega, kakor če bi kdo iz teh zadnjih umorov sklepal, da se je ta morilska družba zarotila samo proti taboru, ki je videl v dr. Natlačenem enega svojih prvih moč. Največ žrtev je sicer padlo doslej iz tega tabora, a nihče naj se ne vara: Na črni listi teroristov so tudi pripadniki drugih

skupin, vsi, ki se ne uklanjajo komunističnemu diktatu, za ljudstvo tako nesrečnemu in samomorilnemu.

Pa čeprav bi šlo samo za katoliški tabor, ali čeprav bi šlo za katerega koli manj znanega javnega delavca, bi morali nastopiti vsi, ki hočejo ostati zvesti samemu sebi, in odločno povedati: Zločinski morilci ne bodo odločali o življenju naših ljudi! V beli Ljubljani ne sme biti skrišališča in pribežališča za nje!

Prišel je čas, ko se morajo med Slovenci strniti vsi, ki se zavedajo svoje odgovornosti ter hočejo dobro sebi in svojemu ljudstvu. Strniti se morajo v sistematični in neizprosni borbi za odstranitev trockističnega tvora iz narodovega telesa. Naj končamo spet s citatom iz »satanskega katekizma«, ki pravi v svojem 5. paragrafu da terorist »ne pozna nobenega priznanja do države in do celotnega civiliziranega razreda, prav tako pa tudi on ne sme pričakovati nobenega priznanja za sebe.« Res, korenito je treba iztebiti komunistični terorizem med nami ter s tem omogočiti našemu kmetu, da bo spet mirno obdeloval svojo zemljo, našemu delavcu, da bo mirno opravljal svoje delo, našemu študentu, da se bo v miru učil, materam in očetom, da ne bodo trepetali v večnem strahu za svoje otroke, da ljudje ohranimo družbo in ohranimo svoje ljudstvo!

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino in Poveljnik XI. armijskega zbora

objavljata na osnovi naredb z dne 24. aprila 1942-II. naslednje:

4. t. m. so komunistični živili v Starem trgu umorili Vauk Lucijo. Ob uporabi naredb z dne 24. aprila je bilo ugotovljeno, da je čas, predviden za aretacijo izvršiteljev omenjenega zločina, brezplodno potekel, zato je bila odločena ustrelitev osebe z gotovostjo krive terorističnega in komunističnega delovanja. Ustrelitev se je izvršila 19. t. m.

8. t. m. Je nek komunist v Ljubljani umoril slovenskega uradnika javne varnosti Kukoviča Kazimirja. Ob uporabi naredb z dne 24. aprila se je ugotovilo, da je čas, predviden za aretacijo izvršiteljev omenjenega zločina brezplodno potekel ter je bila zato izvršena ustrelitev osmih oseb, zagotovilo krivih komunističnega in terorističnega delovanja.

13. t. m. je v Ljubljani nek komunist umoril dr. Natlačen. Ob uporabi naredb z dne 24. aprila je bila izvršena ustrelitev 24 oseb za gotovo krivih terorističnega in komunističnega delovanja.

Ljubljana, 23. oktobra 1942-XX.

Vojna na morju

Buenos Aires, 23. okt. s. Doznava se, da je argentinski parnik »Rio Quequen« rešil med vojnjo iz »News Orleansa 39 članov posadke z nekega angleškega parnika, ki ga je blizu otoka Trinidada potopila nemška podmornica.

Pomanjkljivosti ameriškega letalstva

Buenos Aires, 21. okt. S. Neko poročilo urada za vojna obvestila v Washingtonu, objavljeno v tisku, pravi, da letala Amerike niso najboljše na svetu. Poročilo priznava, da je ameriško letalstvo zastarelo in da so lovska letala slabša kakor letala sil trojnega pakta. Poročilo dodaja, da so bila sedanja letala zgrajena po zastarelih načrtih, ki jih je treba obširno revidirati. Revizijo pa ovirajo razne tehnične težkoče, ki onemogočajo ne samo naglo zboljšanje konstrukcij, temveč močno zavajajo tudi ameriško letalsko proizvodnjo. Listi razočarani komentirajo to poročilo, amenjačoe zlasti ogromne vsote, ki so bile določene za letalske gradnje in ki zahtevajo od ameriških državljanov hude žrtve.

Zapiski starega Ljubljanačana

Iz zapuščine pokojnega trnovskega župnika Ivana Vrhovnika

1866. 8. decembra, ponoči je nastal požar na Rožniku. Pogorelo je gospodarsko poslopje nasproti gostilnici pri cerkvi.

1867. 12. junija. Dr. Etbin Henrk Costa je bil zopet izvoljen županom ljubljanskim: od 30 oddanih glasov jih je dobil 18.

1867. 17. junija Vas Menegh (Veliki) i Mali Menegh s Pristavo) postane trg.

1867. v septembru, se je otvoril novi Cevlarski most v Ljubljani, kateremu s dali ime Hradskega most, kar je kaza napis: »CIVITAS LABA CENSIS HRADETZ pontem HIERI CURAVIT«. Ta most je bil prvi železni most te vrste v Avstriji. Stal je 30.000 goldnarjev. Pri preizkušnji je pokazal, da more nositi 1500 stotov. O požaru 1864 je bil Cevlarski most pogorel in štiri leta pozneje so naredili novega: zopet iz lesa. Tudi Špitalski most je bil prej lesen. Sedanji kameniti Špitalski most imenovan Franciskanski most, ki je bil zgrajen 1841, je stal 36.000 gld. most čez Gruberjev kanal pa je stal 78.000 gld.

1867. 25. avgusta, so začeli meriti Rudolfovo (gorenjsko) železnico.

1867. 10. septembra, je bil izdan ukaz Justičnega ministrstva da naj se pri sodiških zaslišanjih slovenske priče ter spisujejo zapiski in prisoge s Slovenci v slovenskem jeziku.

1867. 24. oktobra, C. kr. kmetijska družba za Kranjsko je obhajala svojo stoletnico z banketom v Čitalnici.

1868. 16. januarja, je pripeljal vlak iz Trieste zemeljske ostanke cesarja Maksimilijana, katerega so umorili v Mehiki dne 19. junija 1867. Zvonilo je po vseh ljubljanskih cerkvah in na kolodvoru je igrala žalostinke vojaška godba, dokler je stal ondi vlak z mrljem. Dne 18. januarja so položili Maksimilijana na Dunaju v kapucinski raket.

1868. 8. februarja, se je ustanovilo v Ljubljani »Tiskarsko izobraževalno društvo«.

1868. 16. februarja se je ustanovilo v Ljubljani novo telovadno društvo »Sokol«.

1868. v juliju se je preselila na šent-jakobski cerkvi v Ljubljani solnčna ura, katero je bil l. 1823. napravil prof. Frank.

1868. v avgustu, se je osnovalo v Ljubljani politično društvo »Slovenija«.

1868. 24. septembra, je deželno predstvo razpustilo občinski svet ljubljanski.

1868. 1. oktobra, Spremeni se občinski red za Ljubljano.

1868. 25. oktobra, se je otvorila zopet kaznilnica na Ljubljanskem gradu. Ker se ravno sedaj vrše pogajanja, da bi Grad, ki je za Ljubljano veliko vreden, dobila v last občina ljubljanska, naj dodam nekoliko zgodovinskih opazk. Ni dvoma, da je stala na tem mestu že rimska utrdba. Tudi nekaj sedanjega zidova je že nad tisoč let starega. Od druge polovice 13. stoletja so bivali na Gradu deželni glavarji kranjski. Ne vem pa, da bi bil Grad lastnina dežele, ker je vpisan v deželni deski kot kameralno dobro. Propadlo je v teku stoletij poslopje vedno bolj in koncem minulega stoletja so se nameravali Grad popolnoma podreti, ali pa prodati. Dokazala je pa deželna vlada v poročilu z dne 27. februarja 1796 centralni vladi, da se Grad da porabiti za državne namene. Sklenjeno je bilo tedaj na Dunaju, da se ohrani. Francozi so Grad porabili za vojašnico in vojaško bolnico. Ko so zopet Avstrijci dobili Ljubljano, so določili, da naj boje na Gradu kaznilnica, ki se je otvorila dne 1. septembra 1815. L. 1849, se je Grad izročil v porabo vojnemu ministrstvu. Kaznilnica je bila od leta 1849, do 1858, v novi prisilni delavnici in pozneje v Lepoglavi na Hrvaškem. V juliju 1868 je Justično ministrstvo ukazalo, naj se priredi za kaznilnico zopet ljubljanski grad.

1869. 1. januarja, C. kr. rudarski urad v Idriji se spremeni v rudarsko ravnateljstvo. Novi ravnatelj M. C. Lipold je prisegel dne 7. januarja 1869.

1869. 2. januarja, Spremeni se občinski red za Kranjsko z dne 17. februarja 1866. Po novem zakonu naj bi se snovale občine z vsaj 3000 prebivalci.

1869. 13. januarja, se spremeni § 18 volilnega reda za deželni zbor in se izda zakon, zadevajoč posledice, ako je kak deželni poslanec v kazenski preiskavi.

1869. 3. marca, je bil prvi občni zbor katoliškega političnega društva v Ljubljani. Dne 7. marca 1874 je bilo društvo razpuščeno, ker je sklenilo neko resolucijo zoper konfesionalne postavbe.

1869. 20. marca, Cesar Franc Jožef je šel mimo Ljubljane v Trieste.

1869. 27. marca, Sklene se pogodba med deželo kranjsko in finančnim minister-

stvom zaradi inkameriranega deželnega zaklada.

1869. v aprilu, se je začela graditi Rudolfova (gorenjska) železnica.

1869. 12. maja, Razreši se fevdna vez še glede onih fevdov, katerih se ni tikal zakon z dne 17. decembra 1862.

1869. 19. junija, V seji občinskega sveta ljubljanskega se organizuje magistrat in se imenuje dotični uradniki.

1869. 22. junija, Nadvojvode Ivana, ki je umrl v Gradcu 11. maja 1859, umrliji ostanki so prišli v Ljubljano. Peljali so jih pokopat v družinsko raklo na Tirolsko.

1869. 30. junija, ustanovita se okrajni sodniji v Senosechiji in Kostanjevici in začeta poslovati 1. oktobra.

1869. 13. septembra, Novomeški kanonik Simon Vilfan je imenovan onodotm protom. Od 14. septembra 1868 je bila prostija izpraznjena.

1869. v septembru, Ustanove se na Kranjskem obrtno-nadaljevalne šole.

1869. 2. decembra, Knezoškof Widmer je

Dr. A. Druškovič:

Vojno sodišče in njegovo sodstvo

(Nadaljevanje iz četrtke številke)

Prihodnja dva člena govorita o zarotah. Člen 14. govori o zaroti po dogovoru, ki je podana potem če se več oseb dogovori, da stori kaznjiva dejanja, kakor so našeta v tem razglasu; če do dejanja ne pride, se že samo dogovarjanje kaznuje z ječo 1-8 let, pri čemur se naslovatelji, torej kolodvoje pri dogovarjanju, kaznujejo strožje. Če pa do kaznjivega dejanja pride, se krivci obsodijo na kazen, določeno za izvršena dejanja, ne pa za dogovarjanje samo. V razliki z zaroto z družbo, o kateri govori sledeči 15. člen, imamo pod dogovorom razumeti (po komentarju Manzinija) samo soglasanje glede namere, medtem ko pomeni zarota z družbo preko tega tudi soglasanje glede sredstev in postopkov, ki naj oživitvijo namero. Zarota z družbo je kaznjiva če sama po sebi, tudi tedaj, ko pride do izvršitve kaznjivega dejanja, ki je bilo smoter zarote. V tem slučaju se kazen za izvršeno kazensko dejanje poveča za kazen za kolodvoje ali udeležbo pri zaroti, katere znaša v prvem slučaju ječo 5-15 let, v drugem pa 3-10 let. Radi jasnosti naj navedem primer: Tri osebe se dogovore, da polove v spanju tri vojake, ki neke prenočitve in napravijo natančen načrt, kako naj bi se to kaz. dejanje izvedlo. Če se ono posreči, bodo vsi kaznovani po čl. 7. s po najmanj 5 let radi tega dejanja, za zaroto samo pa po najmanj 3 leta, torej skupaj s po najmanj 8 leti.

Sledeči 16. člen govori o pripravljanju, osnovanju ali organizaciji oboroženih tolpi, ki imajo smoter, da izvršujejo katerokoli dejanj, kaznjivih po tem razglasu, ki določa za kolodvoje smrtno kazen, za udeležbo pa kazen dosmrtno ječo. Oni, ki zagreše to kaznivo dejanje, ustegejo biti obtoženi tudi kaznjivega dejanja po čl. 4 (prevratne družbe) in tudi po čl. 15 (zarota z družbo), s čemur se kazen še poveča.

Po tem členu se kaznujejo oni, ki so se nahajali v taboriških partizanov ali četnik. Naglašeno naj bo, da te kazni veljajo že za samo udeležbo pri oboroženih tolpi, brez obzira na to, če je tolpa izvršila kakšno dejanje, ki je kaznivo po tem razglasu ali ne. Naglašeno naj tudi bo, da je po tem členu kazniv tudi oni, ki je bil v sklopu oborožene tolpe, ne glede na to, ali je bil on sam oborožen ali ne. Če se je udeležil kakke akcije tolpe, se kaznuje še posebej z kaznijo, ki je določena za kaznivo dejanje, ki je bilo izvršeno v teku akcije (n. pr. sabotaža, pustošenje, plenitev in pokolj itd.). Če je bil pa, tudi le za kratko časa, med bivanjem pri oboroženih tolpi sam oborožen, se kaznuje tudi radi posesti orožja. V zvezi s tem členom naj bo omenjeno, da daje čl. 309 kaz. zakonika sodišču možnost, da oprosti kazni člana oborožene tolpe, ki se je, ne da je bil kolodvoja, ločil od tolpe in se predal oblastem, bodisi z orožjem, bodisi ko je orožje odložil, predno je oblast začela s svojim zasledovanjem ali pa takoj ob njegovem začetku, to pa samo v slučaju, da tolpa do tedaj ni izvršila nikakega od zločinov, radi katerih se je zbrala. To dobroto uživajo tudi oni, ki so na kakršenkoli način preprečili izvršitev kaznjivega dejanja, ki je tvorilo smoter tolpe.

Sledeči 17. člen kaznuje z ječo do 5 let one, ki dajejo zavetje ali hrano članu oborožene tolpe (razven če gre za najbližjega sorodnika), če taka pomoč ne sega do prikrievanja in potu, v katerem slučaju je kazen strožja.

Že omenjeni Razglas Duceja od 24. oktobra 1941 tvori dodatek k ravno obdelanemu 3. X. 1941 in govori razen o že omenjenih prepovedi posesti orožja v svojih členih

odšel v Rim na cerkveni zbor. Spremljal ga je stolni dekan dr. Pogačar. Pred odhodom je izdal knezoškof okrožnico, v kateri je predpisal, kako se je vesti duhovščini glede na novi šolski zakon.

1869. 31. decembra. Po šteti tega dne je imela kranjska dežela 14 mest, 28 trgov, 3298 vasij in 426.273 prebivalcev. L. 1857. je bilo na Kranjskem 451.941 prebivalcev. V Ljubljani so našli 1869. leta 22.593 duš, 1857. leta jih je bilo 20.747.

1870. 25. januarja. Razglasi se zakon, zadevajoč šolsko nadzorstvo na Kranjskem s krajnimi in okrajnimi sveti in deželnimi šolskim svetom.

1870. 15. marca, Deželni predsednik kranjski Ziga Konrad pl. Eibesfeld dobi železne kroke 2. vrste in baronstvo.

1870. 12. aprila. Ustanovi se v Ljubljani gasilno društvo. Dne 10. maja 1870, so gasilci (111 moških) prisegli gasilnemu statutu v mestni posvetovalnici.

1870. 16. avgusta. Odšel je iz Ljubljane prvi vlak na Gorenjsko. Vozil je do Globokega.

Reperti di cavalleria dell'Armata Italiana in Russia in movimento per raggiungere la zona d'impiego sul fronte orientale — Oddelki konjenstva italijanske vojske v Rusiji na pohodu, da dosežejo svoje operacijsko področje na vzhodni fronti

meti tudi grožnja z prijavo vojaka ob kakem incidentu. Ker nevojaški storilec ne more poznati navodila, po katerih se ima ravnati v danem slučaju vojak, bo njegova kritika redko kdaj pravno upravičena.

V sledečem 6. členu kaznuje razglas pomoč, izkazano storilcu kaznjivega dejanja iz tega razglasa in onega od 3. 1941 s tem da ovira oblastno preiskavo, naj si bo njegovi sorodniki ali ne, z ječo do 10 let. Če gre ta pomoč do skrivde, je kazen dveletna hujša. Po tem členu so krivi vsi, ki z lažnimi podatki poskušajo spraviti uvedeno preiskavo in poizvedbe na napačno pot.

kjer se zbira in veseli nedolžna brezskrbna mladina. Naj umetnik, ki mu bo pripadla ta lepa naloga, ne pozabi izraziti na njegovem obrazu onega naravnega prisrčnega smeha, ki je vedno sijal z njegovih lic in iz njegovih oči. Ob vznjožu pa naj bi bila upodobljena skupina otrok, ki bo spominjala igrajočo se mladino, da je v Ljubljani nekoč živel mož, ki je neizmerno rad imel okrog sebe mladež, pa naj bi bila še tako revna in zanemarjena.

Pokojni kasacijski svetnik Fran Milčinski mi je v spominskem dekretu zapisal med drugim: »Prav rad se spominjam onih let, ko sem deloval na tukajšnjem okrajnem sodišču kot mladinski sodnik v najširšem pomenu besede. Mladinski oddelek našega sodišča je bil prvi v vsej Avstriji. Po njegovih izkušnjah in vzorcu naj bi se ustanovili slični oddelki še v drugih večjih mestih. Kakor se rad spominjam tega svojega dela, se nehoti vsakokrat hvaležno spominjam tudi svojih sotrudnikov. Med njimi zavzemate odlično mesto tudi Vi, gospod Juh. Baš za povelje mladinskega skrbstva ne zadošča zgolj predpisana uradna brižnost in vestnost, nego mora delo prihajati iz srca in skrajno požrtovalno, brez ozira na uradne ure in prostore. Baš taki ste bili Vi. Nikdar nejevoljni in dela siti, ravno nasprotno vedno navdušeni za naše plemenite, toda hkrati izredno težke naloge, ste ne le z največjo marljivostjo, točnostjo in sposobnostjo izborni vsili vse. Vam poverjene redne posle tega oddelka, nego ste, kakor se prav dobro in hvaležno spominjam, brez ugovora in celo iz lastnega nagiba vršili tudi zunaj urada in izven uradnih ur potrebne in umestne poizvedbe, itd. Prisrčno Vas pozdravlja Vaš Milčinski.«

Kakor sem jaz vzel ta od njega izročeni mi dekret takrat z velikim spoštovanjem in zadovoljstvom na znanje, tako mu to priznanje, ko njegovo truplo že 10 let razpada v brezdeležu in večnem počitku, pošiljam s pripombo: če so komu veljale gorne besede priznanja, veljajo predvsem njemu samemu. On je bil stvaritelj velike in lepe ideje otroškega skrbstva in mladinskega skrbstva, on je bil moj učitelj, jaz pa sem mu bil le skromen pomočnik. Mladini morem le toplo priporočiti, naj ga ohrani v spoštovanju, naj ne pozabi njegovih lepih in zanimivih knjig in velikega truda za izboljšanje gorja zapuščene mladine. Z mladimi rodovi naj gre v bodočnost častni spomin Frana Milčinskega.

Juh Avgust, višji sod. ofic. v pokoju

MISLI

Zelje, povedati svoje mnenje, ti ni treba zadovoljiti pri vsaki priložnosti.

Notranja sreča oživlja in podaljšuje življenje, obseva dejanja in besede kakor sonce vesolje.

Skopuh je v oblasti denarja, varčevalec je, zapravilec pa je bil v posesti denarja; kdor to spozna, ve, kako se varčuje.

Ljubezen je vse! Kdor ljubi, pozna večno vrednost življenja. Kdor ljubi, živi. Ljubezen ne pozna dvomov, ne bede, ne greha, ne smrti. Ljubezen je večna!

Ob desetletnici smrti Frana Milčinskega

Ko sem hodil zadnjič med grobovi in se ustavljal tu in tam, predvsem ob grobovih svojih dragih, sem čital mnoga imena in gledal na spomenikih fotografije nekdanjih tovaršev, predstojnikov, znancev, prijateljev. Kakor že večkrat, sem se tudi ob tej priliki ustavil pri grobnici rodbine Krejčevih, v kateri počiva tudi 24. X. 1932 umrli mladinski sodnik, veliki mladinojubi in duhoviti pisatelj Fran Milčinski. Za-

topil sem se v preteklost in promišljeval sem ob tej priliki o najinem nekdanjem skupnem, prijetnem delovanju na sodišču. Prišli so mi v spomin razni »epi nekrologi, ki so bili ob njegovi prerani smrti napisani v dnevniki. Tako je med drugim zapisal »Slovenski Narod«: »Kakor nikdo, se je Milčinski prvi zavezal za našo zapuščenno mladino ter ustanovil poseben oddelk, kakršnega ni bilo do tedaj še v vsej bivši Avstriji. Vedno enako vroča je bila njegova ljubezen do mladine, ki ji je bil vedno mil sodnik in pomočnik.« — Tudi danes lahko rečemo, kakor je zapisano v tem članku: »Milčinski ni umrl, ker nam je zapustil vse vsebino svojega modrega smeha in vse zlate svojega mehkega srca.«

Na misel so mi prišli tudi nekateri stavki, ki sem jih bil objavil ob prvi obletnici smrti dragega pokojnika. Naj povzamem danes nekaj islih misli. Ne morda pozabiti na njega, ne prijetnega službovanja z njim, saj je do tedaj s njim bilo pravi užitek. Ni me sram povedati, da sva se ločila solzno obli in s priročnim steklenim roko. Ko je zapustil sodišče in je bil že upokojen, jaz pa sem bil še aktiven, sva

se večkrat spominjala one lepe dobe službovanja. Kakor je bila mirna in vedno dobra njegova duša, tako miren in dostojanstven je bil Fran Milčinski na mrtvaškem odru. Tudi danes, ko sem že sam več let upokojenec, se mi je zdelo, ko sva stala ob njegovi grobnici, da mi iz votlednega prostora grobnice ponavlja iste besede, ki mi jih je, ko sem stal pred desetimi leti ob njegovi krsti v Leonišču, ko sem ga prišel kropiti. Zdelo se mi je, da me je tudi danes ponovno šegavo pogledal, češ, moj dragi stari pomočnik, še si živi, tudi me še nisi pozabil, a bodi pripravljen, kajti tudi ti in vsi pridete za mano! Tudi ob tej priliki nisem položil na njegovo grobnico ne šopka ne venca ampak isto spoštovanje, katero sem imel ves čas svojega službovanja z njim na sodišču, me spremlja kot upokojenca in me bo spremljalo do smrti. Danes sem že jaz skoraj v isti starosti, kakor je bil pokojnik ob svoji prezgodnji smrti, on bi bil pa danes star 75 let. Koliko bi ta mož, če bi še živel, lahko dobrega, lepega in koristnega storil s svojim delovanjem v mladinskem skrbstvu, zlasti pa s peresom v korist ubogi in zapušteni mladini! Bog zna, koliko zanimivih in veselih povesti, idealnih načrtov, lepih misli in koristnih idej je zaprl v neizvršeni v ozkem prostoru temne grobnice. Zlasti zadnji čas mi prihaja Milčinski pogosto pred oči, posebno kadar se sam mudim s štirimi otroki (dvema vnukoma in dvema stricema) v bližini bodočega otroškega igrišča.

Sedim takole v našem dragem Tivolškem parku, pa ogledujem veliko, z znanimi stroški zvezano, toda posebno plemenitemu namenu službo, skoro nastajajočo otroško igrišče. Prepričan sem: če bi nas ljubeznivi pokojnik še živel, bi ga večkrat zanesla pot tja, kamor hodijo mnogi, ki ljubijo mladino in njeno nekaljeno veselje. Pazio bi ogledoval vsak dan izrazitejši in prikupejši prostor, kamor se bo poslej zatekal ves srečni ljubljanski grobič. Posebno nestrpno bi gotovo pokojni Milčinski pričakoval otvoritvenega dne. Ne dvomim, da bi pokojni mladinojubi s svojim ljubeznivim šegavim peresom prispeval marsikaj zanimivega k otroškemu igrišču.

Nimam namena propagirati za njegov spomenik ali njegov sloves, ker njegova dobra dela ostanejo trajna. Vendar sem še pred devetimi leti napisal odstavek: »Ne bojim se, da bi naš rod pozabil na svojega Frana Milčinskega. Kadar pa se bo oddolžil našemu največjemu mladino- in človekoljubu z vidnim znamenjem hvaležnosti, naj ne pozabi znamenja postaviti tja, čutnega življenja. Režiser nekako vodi in po svoje glosira predušno igro dveh svetov, in tako se obenem razpletata pred gledalci tvorini procesa dramskega dela. Posebno nazoren je prizor, ko skuša dvoje resničnih igralcev odigrati sceno: oče — starec zapeljuje v smiljivi hotel lastno hčer, ki je ni poznal. Tu je hotel Pirandello pokazati, kakšen razloček je med pesnikovo mislijo in nje vtičanjem, ter da imajo dejstva in besed samo relativen pomen, ki jim vsak da« z doživljenjem v lastni notranjosti: vsebino in formo. Zakaj s Pirandellom bi lahko rekli: »Če si se vi pareš in »Ciascuno a suo modo« (našovi dveh drugih njegovih taktično značilnih iger). Pretresljivi smeh pastorka »Saj to nismo mi, to sploh nismo mi« je odgovor tistemu naivnemu realizmu, ki ustvarja v navadni drami iluzorno odrske resničnosti.

Tako se s Pirandellovo znamenito igro sestro oseb ite avtorja približujemo večno bolestermu mestu človeške duše, tistemu, odkoder izvira toliko tragičnih in komičnih neoglasi: njeni nesposobnosti, da nam daje zaresljivo in objektivno podobo slehernega življenjskega trenutka. Seveda nas more ta filozofska komedija zagrabiti samo toliko, kolikor smo kdaj sami občutili razliknost med resničnostjo in mislijo, med zavestjo in fikcijo. Največji del gledališkega občinstva je v očitni zadregi, kako naj si pomaga s temi abstrakcijami, spremenjenimi po hudomušni volji ironičnega dramskega v odrske postavbe. Medtem ko je bila taka igra v dobi povojnega ekstreznizma in drugih eksperimentalnih pojavov blizu razpoloženju občinstva, je postala po novi ustalitvi klasičnih in rea-

lističnih umetnostnih načel za prevladujoči okus neke vrste repertoaren rebus.

Pirandellovo igro je režiral tudi to pot prof. O. Šest in ji dal vse, kar bi jo moglo približati občinstvu. Igralsko je skrbno zasedena: Vlad, Skrbinskih kot oče, Šaričeva kot mati, Danilova kot pastorka in Jan kot sin predstavljajo skupaj z dvema otrokoma šesterico komedijskih oseb, ki jim je treba pridružiti še Nablocko v podobi lastnice lokala, v katerem se odigra kos faktivne drame. Igralsko težisce je bilo v Miri Danilovi in Vlad, Skrbinski, ki sta zastavila za te bolesterne krike dveh razdvojenih, razgledanih, v metafizični samoti trpečih duš vse svoje velike igralske kvalitete in jima da preprečljivo, iz doživljajske globine zajeto podobno.

Izmed vsega osebja gledališke družine je imel največjo nalogo Pavle Kovič v vlogi režiserja, ki uravnava tih oboje svetov in prehaja iz prvotnega skeptičnega odnosa do oseb v prikupeno dejavnost ustvarjajočega gledališkega človeka. V vlogah igrali in igralce nastopajo Gabrijelčičeva, Kraljeva, Starčeva, Sancična, Gorinskova in Nakrst, Peček, Goršek, Plut in Košta, pa tudi nekateri pravi in »nepravi« iz vrst tehnične osebja. Zaresnim igralcem ostaja sprčo aktivnosti fiktivnih oseb bolj trpna vloga, iz katere stopi le kdaj pa kdaj ta ali oni v ospredje dogajanja: ker pa resnični in fiktivni svet nista zgrajena s poudarkom kontrastov, marveč sta izenačena v svoji človeški iluzionarnosti, ni med obema vrstama nastopajočih oseb močnejših razlik, kakor so dane z njih

KULTURNI PREGLED

Metafizična komedija

Pred enim najbolj korenitih sadov Pirandellovega svojega »humorja«, igro »Sestero oseb ite avtorja«, ki jo je kot premierko predstavoval uprizorila v četrtki naša Drama, stoji gledalec nekako tako, kakor navaden čitatelj pred knjigo o metafizični kaj naj vse to pomeni? Čemu je tu toliko besedi o nečem »nenaravnem«? Oba — gledalci ki gost in filozofsko nerazgledan čitatelj — sta vzgojena v naivnem realizmu, ki se zdi človeku edino »naravna« možnost. Le-ta sprejema videz za resničnost in se ne vprašuje, koliko prispeva k podobi sveta naši čuti s svojim ustrojem in koliko prispeva ves proces poznavanja čutnih zaznav. Problem, kaj je »lingua in seche«, ni ne temu ne onemu nikdar belji glavo. Za praktično življenje pač zadošča odoba, da so stvari take, kakor se človeku kažejo.

Luigi Pirandello, ki ga po pravici označujejo za »taf« za relativizma, je postavil na oder staro in veliko diskutirano med realisti in idealisti. Od slednjih se razločuje v tem, da je izrazil relativist. Resnica ni samo ena marveč jih je neznansko številno: ne samo v smislu v človeškem, zemeljskem smislu. Po svojem relativizmu in ironičnem odnosu do iskalcev resnice spominja Pirandello na Shaleva, vendar je značilnost predstavljajla sodobne italijanske dramatike v nečem drugem: Pirandello ni samo filozofsko izrazitejši, marveč je ori-

ginalen tudi v svoji dramski tehniki in v svojem stilu, v pojmovanju gledališča in teatralnosti na sploh. Pirandello ni samo ironik, in najsi se ponekod približuje grotesknosti, ostaja vedno rati-fikativ, ki ima s svojimi dramatskimi prijemi prav tako resne namene, kakor kateri koli pisec traktatov iz spoznavne teorije. Njegovo delo je izrazito intelektualno, brez tiste višje milosti, ki jo dajejo življenjskim spoznanjem resnice srca. Kakor je, postavimo, z Weihngermjem zaslila filozofija v slepo ulico, je s Pirandellom dospela dramatika v neko skrajnost, iz katere ni izhoda drugam kakor razaj v naivni realizem vsakdanjega človeškega življenja, proč od intelekta-metafizičnega graditelja.

V Pirandellovem svetu je vse polno fikcij, nikjer ni nič objektivnega; podoba človeka, kakor jo je ustvaril literarni realizem, je docela razbita, človek je v nekem smislu razloččen in razklan v dvoje nasprotij: v resničnost in v iluzijo. Človeško življenje se zdi v tej luči nepristranska vsta sprememb, neskončni niz nekakih kratkih stikov, ki nastajajo med našimi čutnimi zaznavami sveta in našo zavestjo, dolga veriga nesporazumljenj, ki se jim ne moremo izogniti, dokler živimo in hkrati mislimo. Pirandellov svetovni upeh je v tem, da se je pojavil s svojimi notetično zaznavami dramami tedaj, ko se je v povojni Evropi razširila posebna, psihološko ute-

meljena sprejemljivost za paradokse ideje o človekovem podzvestnem svetu, o relativnosti prostora in časa, o nasprotju med življe jem in formo.

V komediji »Sestero oseb ite avtorja« stoji ta nasproti resnosti in iluziji. Pred igralci, ki so se zbrali k skupini, se na mah pojavi sestero oseb. Ničilo ne verjame, da bi imelo te osebe drugo obstanec, kakor naravno — Dejstvo je pa podoben umetniški proizvod nekakega avtorja, fiktivni priklici, ki kažejo avtorja, da poveže in določa njihovo obstanec v nadprostoru človeškega življenja. »Pravljeno vam dramo, pisanje režiserja in igralca Obe, »Napisi je do bi mogli ni biti, zakaj, ni nimeni druge resničnosti kakor iluzijo, in to, kar je na vsa čera in umetnost, je za nas edina resničnost. Tako se zbirajo jo in prepletajo resnični in umetniški ustvarjeni ljudje, srečujo se na odru, ki je podoba življenja, in ki v njem stihni in trdne meje med resnostjo in iluzijo.

Metafizični problem spoznanja se v tej Pirandellovi igri prenosa na problematiko igralstva in umetnosti sploh. Teater, ki se nam odprva ob delovanju v resničnih in fiktivnih oseb, (pri kazni, ki pa so prav tako »realne« in podobne ljudem), obstoji v vrsti prizorov, ki kažejo dramo neizvršene krivostnosti, silovitih očitkov vesti, nedoglednega duševnega trpljenja, strašne notranje samote, v kateri se lomi četrto ali peto teh oseb. Zakaj v igro sta zapletena tudi deček, ki že doživlja edno grozno življenje in majhna dekle, edna nezavestni delnik zamotane drame metafizično — psihonalično pojmovanega

Kronika

Zasedanje bolgarskega parlamenta. Dne 28. t. m. se sestane bolgarski parlament na novemu zasedanju. Na dnevnem redu so razen nekaterih formalnih odločenj vladnih odredb predvsem posvetovanja o sakonskih načrtih kulturnega in socialnega značaja. Med drugim je prosvetno ministrstvo predlagalo obdobje delniških družb z enim odstotkom čistega dobička, da bodo iz nabranih sredstev ustanovili po bolgarskih meslinih v vaseh čitalnice. Ustanovitvena bo razpisna knjiga blagajna, katere člani bodo morali biti vsi učenci, ki jih je 1.200.000. Dvakrat letno bodo vplačali določeni znesek, iz zbranih sredstev pa bodo dobivali podpore najpotrebnejši učenci.

Sahovski turnir za prvenstvo Generalnega parlamenta. V šestem kolu je dr. Aljehin kot črni dobil igro proti dr. Weilu. Junge je premagal Kellera, Samsich pa Röpstorffa. Kumerth je dobil partijo proti Kieningerju, neodločeno pa se je končala igra med Brinckmannom in Zollnerjem. V sedmem kolu sta igrala dr. Aljehin in Keller neodločeno, točko pa so si delili tudi Junge in Kureth ter Samsich in dr. Weil. Ostale partije so bile prekinjene. V nadaljevanju je Kieninger premagal Zollnerja, Bogoljubov pa je z njim delil točko. V osmem kolu je z žrtvijo kvalitete Brinckmann dobil igro proti Jungeu, Röpstorff pa je nadvaljal Zollnerja. Kumerth je izgubil proti Kellerju. Igra med Samsichem in dr. Aljehinom je po obojestranskih poskusih za zmago ostala remi. V preloženju partiji med Bogoljubovom in Kieningerjem ima prvi izgleda na zmago. Po osmem kolu vodi dr. Aljehin s 5 in pol točke, slede mu Samsich 5, Bogoljubov 4 (1), Junge, Röpstorff in Keller 4, Brinckmann 3, Kieninger 2 in pol (1), Kumerth in dr. Weil 2 in pol, Zollner 2 točki.

Sprememba primka. Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino je na osnovi zakona o osebnih imenih dovolil Jožetu Langu, r. l. 1902 v Dolenji Vasi pristojnemu v Dolenji Logatec, spremembo rodbinskega imena v »Smolec«. Nadalje je dovolil Kseniji Ljubljici Luckmann, rojeni 1913 v Ljubljani, pristojni v Ljubljano, spremembo rodbinskega imena v »Hribar«.

Številne žrtve avtomobilske nesreče. Iz Cabablance poročajo o strašni avtomobilski nesreči, ki se je zgodila v francoskem Maroku. Na cesti med Mogadorjem in Safijem je trčil velik avtomobil v gosti megli v nasproti prihajajoči tovorni avto. Avtomobil se je po močnem sunku v loku zvrnil s ceste po nasipu, 15 metrov globoko. Devet potnikov je bilo na mestu mrtvih, 26 ranjenih pa so pripeljali v bolnišnico. Ponesrečenci so večji del domačin.

Potresni sunki na Azorih se še ponavljajo. Kakor smo nedavno poročali, je nastalo na Azorih plazovje, ki je zahtevalo več smrtnih žrtev. Pri ponovnih potresnih sunkih pa ni bilo večje škode. Azorski otoki trpijo zaradi ognjeniškega značaja pogoste potrese. Zlasti sta prizadeta otoka San Jorge in Fajal, ki sta med najvišjimi in portugalski azorski skupini.

Krščenim židom v Bolgariji ne bo treba nositi zvezde. V bolgarski židovski zakonodaji je bila pred nedeljo izvršena majhna sprememba. Sofijski metropolit Stefan je izdal okrožnico, v kateri sporoča svojim dušebrižnikom, da po odredbi ministrskega predsedstva krščenim židom ni treba nositi

židovske zvezde, češ da je nočna zvezda in križa nezdružljiva.

IZ LJUBLJANE

u— Najhladnejše jutro dosedanje jeseni smo imeli davi, ko je živo srebro beležilo komaj 2° C. Nič čudnega, ob zadnjem deževju je padlo nekaj snega na planinah, s katerih je zavel občuten jesenski hlad. Odračje se je po padavinah zjasnilo in smo v četrtek popoldne imeli spet krasno sončno vreme. Tudi noč je bila zelo lepa, le rahla megla se je kakor pajčolan razlivala po ulicah, z neba pa je sijala luna in so se na jasnem nebu svetile številne zvezde. V jasni noči pa je bolj in bolj občutno nastopal mraz in z njim tudi nevarnost snega. Tokrat je bila še dosti prizanesljiva, toda bati se je, da bo v prihodnjih jutrih stori la več škode na jesenskih rožah, ki so se letos tako bohotno razcvetele. Do davi smo imeli najhladnejše jutro letošnje jeseni 10. t. m., ko je živo srebro beležilo 2.5^o C. Barometer se drži precej visoko in nam napoveduje še nekaj lepega vremena.

u— Za red v tramvaju. V zadnjem času se je razpasla naveda, da ljudje, ki na postajališčih cestne železnice čakajo tramvajskih voz, čim se ti ustavijo, dobesedno navalijo nanje, kakor bojne enote na trdnjavo, ki jo morajo v najkrajšem času zavzeti. Pri tem so tako zamišljeni, da niti ne pomislijo, da bi morali prej izstopiti potniki, ki so se pripeljali do smotra, temveč z vso verno silijo v voz in nikomur ne puste na prosto. Med vrati nastane prava borba in zmeraj se seveda uveljavljata tisti, ki ima močnejše in spretnije komolce, šibkejši in ženske pa se zaradi njih odpelejo kako postajo dalje. Naskoki na vozove električne cestne železnice na glavnih postajališčih so postali nekažna potreba in zabava ter zavzemajo zmeraj večji obseg. Že res, da sprejmejo ljubljanski tramvaj neomejeno število potnikov, vendar bi bilo bolje, da prej izstopijo vsi, ki izstopiti žele, ker resnica, da ne more več telesiti biti istočasno na enem in istem mestu, še zmeraj drži.

u— »Dolenjska vasa« v Obhrameni galeriji na Gospodarski cesti privablja veliko število občinstva, ki je z razstavljenimi deli nad vse zadovoljno. Slikar Miloš Šušteršič je že na svoji prvi samostojni razstavi dosegel vsestranski uspeh. Razstava bo odprta do 29. t. m. vsak dan od 9—18.

u— Nedeljsko zdravniško dežurno službo bo opravljali od sobote ob 20. ure do ponedeljka ob 8. ure zjutraj mestni višji zdravstveni svetnik dr. Mis Franta, Poljanska cesta št. 15.

u— Zahvala. Vsem, ki so nam kakorkoli bili v pomoč in uteho o priliki boleznih in smrti našega draga očeta ter ga spremlili do preranega groba, ostane trajno hvala naša rodbina Ausenc.

u— Ravnateljstvo IV. moške realne gimnazije v Ljubljani obvešča vse učence, da so do 10. novembra t. l. možni še vsi izpiti razen višjega tečajnega izpita, torej po pravni, razredni, privatni, nižji tečajni in sprejemni izpiti.

u— Naknadni vpis v Enoletni trgovski tečaj s pravico javnosti in višji trgovski tečaj pri trgovskem učilišču »Christofor učni zavod«, Ljubljana, Dmohranska 15. Prijave se sprejemajo vsak dan v pisarni ravnateljstva. Dijaki-inje uživajo slične pravice kot na državnih šolah, ker ima

zavod pravico javnosti. Informacije in prospekti na razpolago.

Z Gorenjskega

Novi grobovi. V Domžalah je umrl v starosti 42 let g. Franc Flerin, klobučar, trgovec in posestnik. Pokopali so ga v ponedeljek. — Na vzhodni fronti so padli naslednji koroški rojaki: višji planinski desetenik Herbert Koller iz Velikoveca, 22-letni desetenik Rudolf Leitgeb iz celovške okolice in 28-letni višji planinski desetenik Franc Santler iz Celovca.

Na Jesenicah je bila v dvorani kinematografa večerna prireditev organizacije »Kraft durch Freude«. Nastopili so balet, soloplesalci, artisti in pevci. Po predstavi je bil družabni večer v Novakovem hotelu, kjer je tenorist Ezio Badil zapel še nekaj pesmi.

Na Bledu so spet imeli v gostih ranjenecih, ki jih je semkaj povabil okrožno narodnosocialni urad iz Kranja. Po zajtrku je bila vožnja po jezeru, opoldne pa kosilo v Park-hotelu, združeno z nastopi gledaliških igralcev iz Celovca.

V št. Vidu ob Savi je sklical krajevni vodja Lixl poslovilni apel. Poročal je o svojem delovanju v šentviški krajevni skupini. Nato je okrožni vodja Kuss iz Kranja umestil novega krajevnega skupinskega vodjo Heralda Raderja, ki je upravitelj šole.

V Senčurju pri Kranju je bil te dni nameščen novi šolski vodja Oton Lex. Svečanega pričetka šole se je udeležilo prebivalstvo s šolskimi otroki pod vodstvom treh učiteljskih moči.

Mestna hranilnica v Beljaku je te dni praznovala 75-letnico. Zupan Kraus je sklical slavnostno sejo upravnega in nadzornega odbora. Izvajal je, da je denarni promet dosegel vsega skupaj že 200 milijonov mark. V dobrodelne namene je hranilnica doslej izdala okroglo 3.2 milijona mark. Iz čistega dobička v letošnjem letu bo postavljen temelj za spomenik prvega koroškega gauleiterja Huberta Klausnerja.

Iz Spodnje štajerske

Poroke. V Celju so se poročili Rudolf Kranjc in Karolina Mithans - Lednekova, Stanko Jezernik in Elizabeta Špurajeva ter Janko Janc in Ljudmila Zimškova. V št. Jurju ob južni železnici sta se poročila Valter Steiner in Cvetka Moharjeva.

Novi grobovi. V Celju so umrli: Elizabeta Orlova, Jože Gaber, Ivana Bitamic-Novakova in Janez Puh, vsi iz Celja, dalje Marija Trobentar - Siglova iz Rogaske Slatine, Marija Vohova iz Dobrčeve vasi, Ludvik Rutnal iz Dunaja, Marija Škorjančeva iz Preboda, Ingrid Napotnikova iz Rogaske Slatine, Terezija Jakopova iz Strmca, Franc Slapnik iz okolice Motnika in Elizabeta Hlastečeva iz celjske okolice. — Pri Dobrbi je umrla 60 letna gospodinja Marija Rožarjeva, v Rogaski Slatini Jože Gobec, Anton Filershek in Janez Prebolshek, na Teharju pa Janez Lah.

Tretji simfonični koncert v Trbovljah bo prirejen drevi, ko se prične novo šolsko leto okrožne glasbene šole v Trbovljah s podružnicama v Hrastrniku in Zagorju. Na sporedu so tri skladbe štajerskega skladatelja Roderika Moišlovicza-Mojšvarja, ki praznuje letos 65. letnico in ga štejejo med volilne nemške skladatelje. Nadalje sta na sporedu Boccherini in Mozart.

Mariborska kletarska zadruga je imela nelavno svojo glavno skupščino, ki jo je vodil predsednik dr. Lothar Mühleisen. Sprejela je nova pravila. Poslovala tujske zadruge Franc Vračko je predaval o stanju in pomenu spodnještajerskih kletarskih zadrug. Nato je bil za novega načelnika izvoljen Rudolf Pöltzl. Mariborska zadruga šteje zaskrat 216 članov. Njeno področje obsega mariborski mestni in okoliški okraj.

Prvo zborovanje staršev v Celju je bilo sklicano te dni na glavni šoli. Prelaval je upravitelj Rudolf Petek, ki je staršem razložil pomen in namen nemške glavne šole. Sestanki staršev se bodo med šolskim letom ponavljali.

Grško deželno gledališče gostuje te dni v Slovenski Bistrici, v Slov. Konjicah in v Poljčanah z veseligr »Samski davek«.

Iz Hrvatske

Predavanje nemškega znanstvenika v Zagrebu. V vrsti inozemskih predavateljev, ki so zadnji čas obiskali hrvatsko prestolnico, je tudi ime nemškega znanstvenika in raziskovalca dr. Heinricha Ubbelohde-Döringa, vodje državnega etnografskega muzeja v Monakovem Prof. Ubbelohde-Döring bo govoril o uspehih znanstvene ekspedicije po Južni Ameriki, ki jo je sam vodil. Predavanje bo konec t. m. in je zanj v strokovnih krogih in v javnosti veliko zanimanje.

Deški pevski zbor v Osijeku. Hrvatsko pevsko društvo »Lipa« v Osijeku je usta-

naslednikom so Hrvati spet izgubili kraja do poslednje krvi, kakor da se je izpolnilo preklestvo kralja Dimitrija Zvonimira, ki je na saboru na Duvanjskem polju preklel Hrvate, ki niso hoteli sodelovati v križarski vojni.

Razen že omenjenega dela so na repertoarju: Od domačih avtorjev: klasično delo neznane dubrovniškega pisatelja 17. stoletja »Ljubovnica«, Kušanova bosanska drama »Majka Džaberbegova« (tudi Sarajevo in Banja Luka), Ivakičev slavovski folklor »Inocet«. Strojizveja komedija »Čudo ljubav«. Nadalje bodo uprizorili: »Kralja Learja«, »Cyranoga«, »Skopuha« Strindbergova »Očeta«, Pirandellovo »Sestero oseb išče avtorja«, Špansko salonsko dramo Calderona »Gospa vragolija« ter naposled dramo avstrijskega pisatelja Schönherja »Zena vstaja«, komedijo Shawa »Sprebranje« kapitana Bressaunda »Švedsko družabno komedijo Bergmanna »Testament njegove milosti« in Götzova »Ingeborga«. V operi imajo naslednji repertoar: »Faust«, »Ples v maskah«, »Ljubavni napoj«, »Trubadur«, »Rigoletto«, »Carostelec« (Weber), od domačih pa »Ero« in »Zrinjski«.

Obe bosenski gledališči sta pričeli novo sezono že v začetku prejšnjega meseca. Ze drugo leto vodi sarajevsko gledališče najuspešnejši muslimanski dramatik prof. Ahmed Muradbegović, ki se je že prej uveljavil tudi na zagrebški sceni in je letos prejel Demetrovo literarno nagrado za dramo »Husein beg Gradašćević«, v kateri je močno prikazal osebnost in delo »Zmaja od Bosne«, ki se je v tridesetih letih preteklega stoletja prizadeval osvoboditi Bosno

Un cannone anticarro inglese distrutto dalle truppe italiane sul fronte egiziano — Angleski protitankovski top, ki so ga uničile italijanske čete na egiptski fronti

novilo deški pevski zbor. Doslej se je pojavilo že nad 40 dečkov.

Šimnov sejem v Zagrebu. V sredo 28. t. m. bo na mestnem sejmišču v Zagrebu velik letni šimnov sejem, ki je vselej prav dobro obiskan.

Iz Srbije

Izkopavanja na Kalemegdanu. Preteklo leto je sklenila beogradska mestna občina odstraniti razvaline spodnje beogradske trdnjave, ves kompleks nivelirati in spremeniti v park. Pri tem so našli na ostanke starih trdnjaviških zidov, ki so bili zgrajeni delno iz žgane opeke iz časa princa Evgena, delno iz neklesanega kamena iz časa prvega srbskega despota Stevana Lazarevića, ki je imel v Beogradu svojo prestolnico. Razen tega so našli mnogo keramičnih predmetov, ki segajo v sedmo stoletje, ko so se Slovani tod naselili. Z odkopavanjem na gornji trdnjavi so začeli letošnjo pomlad. Pod vrhnjo plastjo so našli celo vrsto rimskih posod, svetilk in orodja. Pod zidovi srednjeveške utrbe so našli tudi na ostanke zidu in poslopj iz rimske dobe.

Nemška narodnostna skupina v Beogradu se je v teku zadnjega leta organizatorično zelo razvila. Imenuje se po princu Evgeni. Nasproti srbski narodni banki stoji moderno poslopje Splošnega dunajskega bančnega društva. V bližini so tudi poslovni prostori nemške Lufthanse, ki je obenem prevzela naloge prejšnjega nemškega tujsko-prometnega društva.

Obnovite potrdila o posecanju šole

Ljubljana, 23. oktobra

Blagajna za izplačevanje družinskih doklad poziva vse družinske poglavarje, da ob pričetku novega šolskega leta znova preskrbe za svoje otroke dokazila o obiskovanju šole.

Zato morajo družinski poglavarji-delavci predložiti potrdila o posecanju srednje ali nje sorodne šole za vse svoje otroke od izpolnjenega 14. do izpolnjenega 16. leta starosti, družinski poglavarji-namščenci pa za otroke od 14. do izpolnjenega 18. leta starosti. Za otroke mlajše od 14 let takšna potrdila niso potrebna. Šolska potrdila je treba poslati tisti ustanovi socialnega zavarovanja (Zavod za socialno zavarovanje, Bolniška blagajna Trgovskega, bolniškega in podpornega društva, »Merkur«, Glavna bratovska skladnica), ki je družinskemu poglavarju doklad nazadnje nakazala.

Vsakomur, ki do 10. novembra t. l. ne bi dokazal, da njegovi otroci, starejši od 14 let, še obiskujejo srednjo ali nje sorodno šolo, bo Blagajna z mesecem oktobrom ustavila zanje izplačevanje doklad.

Blagajna za izplačevanje družinskih doklad.

Rdeči križ poroča

V tajništvo Potzvedovalnega urada za vojne ujetnike Puharjeva 2 naj dvignemo pošto iz Srbije:

Almaši Vera, Benet Andrej, Benet Stanislava, Benet Marija, Brečić arch. Franc, Debevec Giovanni, Gladović M. Jela, Göstl dr. Franc, Grum Ivan, Horvat Vida, Hribar Marija, Hočevar Ana, Knafelec Terezika in Valter, Koffer Alojzija, Karlin Alojzji, Korun dr. Josipina, Kožar Anica, Košnik Jožica, Miklavč Vlasta, Mitljen

izpod jarma Porte. Obe bosenski gledališči imata na repertoarju tudi številna dela muslimanskih pisateljev večinoma dramatizacije narodnih pesmi, ki niso znane niti v banki Hrvatski. V teku sezona bosta bosenski gledališči uprizorili tudi Budakovo »Ognjišče«, in sicer tokrat v Rabadanovi dramatizaciji, potem ko sta ga lansko sezono tako uspešno izvedla zagrebško in osiješko gledališče v dramatizaciji Strojizja.

Sarajevsko gledališče pripravlja kot posebnost pred kratkim odkrito dramo iz časa pred anksijo Bosne »Za drugoga« po načrtu velikega sarajevskega pesnika Kranjčevića in v dramatizaciji Milina Ogrizovića, avtorja »Hasanaginice«. Dubrovniško klasično delo, Držičeva »Dundo Maroe«, ki je v Zagrebu že več let na repertoarju, bo postavil na oder najbolj priznani hrvatski režiser dr. Gavella, ki bo kot gost režiral tudi »Hamleta«. Od domačih avtorjev se bo uprizorilo še »Zlatorez zlatu« Senoe (tudi Banja Luka), Begovičevi dram »Brez trečega« in »Pustolov pred vratima« ter Senoečeva ljudska socialna igra »Slučaj s ulice«. Prikazale se bodo seveda tudi nekatere muslimanske narodne igre s petjem, posebno v času ramazana. Od domačih del sta še na sporedu Ivakičeva »Majstorica ruža« in Freudenreichovi »Graničarji« (tudi Banja Luka).

Od klasičnih del se pripravljajo naslednja: »Volpone« (Ben Johnson) »Namišljeni bolnik« (Molière), »Kozarec vode« (Scribe), »Mirandolina« (Goldoni), Schillerjevi »Razbojnik« Strindbergova »Velika noč« in »Sv. Francisek« italijanskega dramatika Ma-

Ivanka, Petrovič Živa, Plik Boris, Pirkmajer Marija, Pleško Marija, Polić Zoran, Pavlin Ivan, Renner Fani, Sajovic Ivanka, Šturm Jožefa, Smerdu Rado, Smerkoj Anton, Seljak Vojko, Torkar Marija, Vodušek Cirila, Vrtinik Janez, Zavadić Franc, Zdošek Alojzija, Zelenik Anzelina, sestra, Zupan Julij. Javijo naj se: Bogdanovič Danica, Boc Marija, Cibile Ivan, I. Julijani, Jeršić Ciril, Marran dr. Jože, Polzeinski prof. Ivan, Polak Oskar, Lončarič Ivo, Nanut Ana, Werbole Ignac, Voković Andjela.

Paketi za Gonars se sprejemajo po objavljenem redu. Prošenj za premog Rdeči križ ne sprejema.

Naše gledališče

DRAMA

Sobota, 24. oktobra: Zaprtlo.
Nedelja, 25. oktobra ob 10.30: Poročno darilo. Izven. Zelo znižane cene od 10 lir navzdol.
ob 15: Oče naš... Izven.
Ponedeljek, 26. oktobra: zaprtlo

Matineja v Drami. Novost v letošnji sezoni so nedeljske dopoldanske dramske predstave. Doslej so bile v navadi le kot mladinske; ker pa je z omejeno policijsko uro čas za dve nedeljski predstavi popoldne in zvečer skrajšan, je upati, da se bo tudi obisk dopoldanskih predstav dobro obnesel. V nedeljo ob 10.30 uri bo po cenah od 10 lir navzdol uprizorjena Forzanova igra: »Poročno darilo«, ki je vsebinsko zelo priklupna tridejanska komedija.

E. Gregorin: »Oče naš«. Ta dramski ciklus je našel pri občinstvu izredno veliko zanimanje. V interesu občinstva je, da si pravočasno v predprodaji zagotovijo vstopnice in se na ta način izogne navali pri blagajni pred pričetkom predstave, ki bo v nedeljo ob 15. uri.

OPERA

Sobota, 24. oktobra: ob 16. uri: Seviljski brivec. Red B.
Nedelja, 25. oktobra: Ob 16. uri: Gasparone. Opereta. Izven. Cene od 24 lir navzdol!
Ponedeljek, 26. oktobra: zaprtlo

G. Rellini: »Seviljski brivec«. Komična opera v štirih slikah. Osebe: grof Almaviva — Lipušček, Bartolo — Zupan, Kozina — Ivancičeva, Figaro — Janko, Bazilo — Bettetto, Fiorello — Dolničar, Berta — Stritarjeva, poveljniški straža — Anžlovar. Dirigent: D. Zebre, režija in scena: C. Debevec, zborovodja: R. Simoniti.

K. Mišlacher: »Gasparone«. Opereta v treh dejanjih (štirih slikah). Osebe: guverner — Anžlovar, Carlotta — Ivancičeva, Nasone — Zupan, Sindulfa — Rus, Ermilino — Sladoljev, Benozzo — M. Sancin, Sora — Barbičeva, Masaccio — R. Sancin, Luigi — Planecki, Tonio — Marenk, častnik — Jelnikar, sluga — Simončič. Solo plešejo: Bravničarjeva, Japljeva, Kfirbos in Pogačar. Dirigent: R. Simoniti, režiser in koreograf: ing. P. Golovin.

Inserirajte v »Jutru«

pogledi in stališči. Grotesknost, ki tiči v pojmovanju namišljenih oseb, je tu zatajila samo sebe.

Ga. Ribičeva v »Traviati«

Življenje teče dalje. Tudi v našem gledališču. Nekajkrat je sicer kazalo, da se bo ustavilo ali vsaj zastalo. Pa se ni. Prav nasprotno. Z igralnega vrta ljubljanskega gledališča smo pošiljali najlepše cvetove na druge večje odre, doma pa smo z ljubeznivo in vztrajnostjo gojili popje, ki je daleč spet nov cvet, prav tako lep kakor prejšnji in prav tako dišeč. Te besede nam prihajajo na usta, ko gledamo dolgo vrsto zrelih umetnikov, ki so šli preko ljubljanskega opernega odra, pa so ga potem zapustili, da so šli v svet izpopolnjenost in v nabirateljskih novih skušenj in morda še česa, kar jim ljubljansko gledališče ne more nuditi. Vabi pa te besede na usta tudi neizprni vir novih talentov, ki jih največkrat najdemo šele v stiski ali po naključju, ter jim šele potem posvetimo pozornost, ki jo zaslužijo.

Komaj dobro se je začela letanja sezona v operi, že so za nami štirje radostni večeri. Najprej premiera »Seviljskega brivca«, potem »Traviate«, nato »Gasparone« in včeraj nova zasedba Violette v »Traviati«. Gledališka uprava je začela zadnja leta uvajati priporočljivo in hvaljeno prakso, da nekatere pomembnejše vloge dvojnje zasede. Podobni poskusi se dobro obnesejo. Korist od njih imata igra in gledališka blagajna. Saj je čisto na dlani, da se vsak izvajalec potrdi, kar najbolje podati svojo vlogo. Gledališko občinstvo pa tudi rado

primerja izvajalce med seboj in zato pogosto obiskuje gledališče. Pri polni hiši pa je razpoloženje na odru in v parterju vedno boljše kakor pri slabšo zaslednem gledališču.

Ga. Ribičeva, ki se zadnja leta vedno bolj uveljavlja v naši operi, je svojih neštetih odskih stvaritvam pridružil v četrtek prvič lik Violette. Njen prvi nastop je bil določen šele na soboto, ker pa je go. Vidaličeva obolela, jo je zamenjala že v četrtek in s tem omogočila predstavo. Kakor doslej vse njene vloge, je tudi Violetta, ki pomeni zanje strmi vzpon kviku in močno uveljavljenje njenih kvalit, dosegla viden uspeh. Simpatični pevki so ji ga iz srca pozeleli poslušalci in njeni sodelavci na odru. Prisrčno odobravanje in številni šopki poklonjenega cvetja naj bodo gre. Ribičevi dokaz, da jo ima občinstvo rado in da ji iz srca želi še novih uspehov.

Zagrebsko pismo

Gledališča v provinci

Drugo hrvatsko gledališče v Osijeku je začelo nedavno z delom pod vodstvom novega intendanta inž. Jakše Kušana, znanega dramatika, ki je bil lansko sezono intendant gledališča v Banji Luki. Za svečano otvoritveno predstavo so uprizorili Zagorkino dramatizacijo zgodovinskega romana Senoe in Tomića »Kletva«, ki slika burno razdobje hrvatske zgodovine v prvi polovici 14. stoletja, ko je v borbi za hrvatski prestol zedinil vse hrvatske dežele bosenski kralj Stjepan Tvrdko. A že pod njegovim

O duševnih sposobnostih čebel

To poglavje bo kratko, piše zoolog prof. dr. K. von Frisch v svoji knjigi »Iz življenja čebel«, kajti o stvarih, ki o njih malo veš, ne govori preveč.

Nekaj pa je le treba povedati. Kdor si-ši o umni zgradbi šesterokotnih čebelnih stanic ali o pripravnosti teh živali za dresuro, o spretnosti, s katero nabirajo med in pelod ali o energičnem obračunavanju s troji v času, ko ti za državo niso več koristni, se rad nagiba k temu, da bi pripisoval čebelarjem nemajhnostno razboritost. Toda smotnost nekega dejanja še ni dokaz, da se je dejanje zgodilo s premisljenostjo.

Tako je n. pr. izredno smotno in vse prej nego preprosto dejanje, če poišče novorojenček materino prsa. A vendar ne bo nihče domneval v tem nekega znaka inteligence. Tudi poedini telesni udje »ravnanje« smotno, n. pr. trebušna slinavka, ko pretoči v črevje znatno količino prebavnega soka, čim prestopi obrok hranilne kaše iz želodca v črevje. In vendar se dogaja to brez naše volje, da, brez naše vednosti.

Kot inteligentno dejanje označujemo to, če nekdo izkoristi prejšnje izkušnje in v novem, neobičajnem položaju zadene pravo. Potrebno je tedaj, da je nekdo sposoben spominjati se prejšnjega dogajanja, da dojamemo neki dani položaj in ga duševno zveže s podobami svojega spomina.

Eden izmed teh pogojev, dobri spomin, je pri čebelarstvu podoben. Dresurni poskusi nam dajejo dovolj priložnosti, da se o tem prepričamo. Če zdresiramo čebele na neko barvo, bodo tudi po več dneh slabega vremena pri isti barvi iskale hrane, vdrseni rani vonj pa obdrže, tudi če jim ga po kratki dresuri odtegnemo, cele tedne in domnevno do konca svojega življenja.

Tudi ni nobenega dvoma, da so čebele sposobne nekih določenih duševnih vezev. Če jih n. pr. krmimo v modrem zabojčku in jih tako uspešno zdresiramo na modro barvo, je to dokaz, da spravljajo to barvo, ki so jo videli pri vstopanju v zabojček, v zvezo s hrano, ki jo najdejo v njej in da so zvezo tedaj »dojele«.

Toda duševne storitve tu ne moremo visoko ceniti, ker so ji postavljene izredno ozke meje.

Spomin sem se tu zgodbe s čebelo iz vrste znošev. To je bližnja sorodnica naše medne čebele, a ne živi družno. Za vsako jajčece zgradi okroglo celico iz ila, ki jo napolni s pelodom in medom, dokler ni zaloga tolikšna, da se ličinka, ki zleze iz jajca, lahko prehrani do svoje dozorelosti. Ko je nakopičila zalogo, znese samica naprej jajčece, zapre odprtino celice, da bo nje otrok zavarovan pred sovražnimi napadi, in ne da bi se brigala za nadaljnjo njegovo usodo, se spravi na gradnjo naslednje celice. Nekaj opazovalec pa poroča o sledečem eksperimentu: V novo celico, ki še ni bila napolnjena s hrano, je spodaj izvrtal luknjico, med tem ko je samica nabirala po cvetličah. Ko se je vrnila, je opazila spremembo, kajti raziskovala je luknjico s svojimi tipalkami — prišla pa ni na to, da bi luknjico zaprla, čeprav bi ji bilo to malenkost, temveč se je na običajni način osvobodila svojega hranilnega tovora, ki je padel spodaj seveda skozi odprtino. Tovor za tovorom je spuščala po nadaljnjih nabiranih poletih skozi luknjico. Človek bi pričakoval, da bo zavoljo neuspeha donesla zalogo z večjo vnemo, ali da bo sprevidela, kako zaman je njeno početje in bo celico ostavila. Toda zgodilo se ni ne to ne ono. Donesla je toliko hrane, kolikor je je normalno potrebno za oskrbo ličinke, potem je znesla svoje jajce, ki je isto tako padlo skozi odprto dno, in je naposled zgoraj skrbno zaprla celico, ki je ostala spodaj seveda široko odprta.

Tega poskusa nisem videl in ne vem, da-li je ta opis v vseh podrobnostih točen. Če ni točen, tedaj si ga je mož izmisliti in se sklada imenitno z mnogovrstnimi podobnimi izkušnjami z drugimi žuželkami, kakor tudi s čebelami. Kar se teh tih, bi ne mogel navesti nobenega primera za resnično inteligentno dejanje. Tudi prej omenjene dresure odpravijo, čim se naloga, ki jo živali postavimo, za malenkost odmakne temu, kar so čebele sposobne storiti po svojem stotisočletnem obiskovanju cvetlic. Vezanje določenega cvetnega vonja z nekim nahajališčem hrane

spada n. pr. tako rekoč med njihovo naravno duševno opremo. Zadostuje pa, da vzamemo kot dresurni vonj namesto cvetličnega duha kakršen koli duh po gnolbi v dresura se popolnoma izjalovi. Ta duh po gnolbi jim ne more biti neprijeten, kajti priletavajo brez vsakega oklevanja do krmilnega zabojčka, ki je opremljen z njim. S posebnimi poskusi je mogoče tudi dokazati, da čuti čebelni »nos« ta duh prav tako razločno kakor kakšen cvetlični

duh. Toda prednice naših poskusnih čebel niso pri gnolobnem duhu nikoli našle medu, in da bi čebelni individuum iz lastne moči sklenil to duševno zvezo, to gre pač preko njegovih sposobnosti.

Poučljivost čebelnih ljudstev ostaja tedaj v ozkih mejah tistega, kar ima v naravnih okoliščinah zanje pomen in česar so od pradavnih dob navajale. Čebela se drži modre barve ali vrtničnega vonja, če je pri obojem našla hrano, tako, kakor so to delale njene prednice v nešteti pokolenjih. Od njih je prevzela tudi duševno dediščino, po kateri gradi šesterokotne vošene stanice, oblikuje obnožine, mori troje, ko je prišel njih čas. Po strogem redu sledi običajnim okoliščinam običajno dejanje.

Da-li se čebele kaj zavedajo svojega početja, ne moremo niti z gotovostjo povedati. A kako so si njene prednice pridobile sposobnosti, ki jih sprejema danes vsako pokolenje kot dovršeno dediščino, ni mogoče uganiti še noben človek.

Sladkor namesto bencina

Povsem mogoče je, da bodo avtomobilisti nekega dne namesto navadnega bencina uporabljali sladkor kot gorivo. Da more sladkorni prah eksplodirati, je spoznal v svojo žalost že marksiški lastnik sladkorne tovarne. A da bi mogli vsaj v Evropi vožnje z avtomobili poveniti z uporabo tridih goriv, je tudi znano. Sladkor zgoreva brez pepela in bi prihajal zato kot trdo gorivo za motorje v prvi vrsti v poštev. Poskusi, pri katerih so uporabljali v motorjih mešanico alkohola in sladkornega prahu, so imeli presenetljivo ugodne uspehe. To sladko žganje je v motorju zgorevalo z eksplozivno enakostjo zanesljivo in učinkovito kakor bencin. V dobah, kakršna je današnja, pa sta les in lesni plin seveda priporočljivejša naolajestila za bencin.

Sprinter, ki hoče ujeti še vlak ob 8.15.

POBOŽNA ŽELJA

Jurček: »Očka, jaz bi si želel sestrico! Če boš morda srečal kakšnega trgovca z dekletki — ne pozabi na to!«

Mlado Jutro

Mali zmagovalci

III.

Miza in vse, kar je še potrebno, je bilo pripravljeno. Vsi so se veselili: »Sedaj pa začnemo!« Takrat jim je povedal Dušan tole:

»Torej, dragi prijatelji! Ko smo tako premagali prve težave, lahko začnemo igrati. Vem, da bo najprej šlo zelo počasi, vendar bomo z vztrajnostjo vse opravili. Začnimo! Prvi igram jaz z Jožkom.«

Začela sta, pokazale so se prve neprilike. Jožica je slabo poskakovala na mizi. Naša junaka sta držala loparje zelo nerodno. Jožica je bila vedno visoko v zraku, kar seveda ni prav, kajti pri ping-pongu je treba igrati nizko. Nekdo se je oglašil: »To bo šlo zelo počasi.«

Vsi so nestrpno pričakovali, kdaj pridejo na vrsto. Na tihem so se pomenkovali in očitali Dušanu:

»Toliko časa že igraš in še vedno nič ne znaš. Tudi nas pusti malo igrati. To ne gre, ti boš igral, mi pa gledali. Nesramnež! Saj smo vedeli, da bo tako. Vse on, vse on, mi pa nič.«

Tako in podobno so se pritoževali. Dušan je obupal. Že tako so mu vsi pravili da iz te moke ne bo kruha, toda vendar je upal, da bodo vsaj fantje pametni in ne tako nestrpni, kot so se pokazali. Vsa dan je bilo slabše.

Toda tudi Lojze ni miroval. Dušanu je silno zavidal, da vodi fante on, ne pa Lojze. V zavisti je šel celo tako daleč, da je poslal svojega tovariša Miho v Dušanovo družstvo. Ta se je vpisal k Dušanu, češ, da se hoče tudi naučiti ping-ponga. V resnici pa je že tako nezadovoljna fante, ki so hoteli hitro doseči velike uspehe, podpihoval, naj rajši vstopijo k Lojzetu, da bo on ustanovil svoje društvo.

Naposled je počilo.

Nekoga dne so spet igrali. Ta dan se je zbralo vse polno fantičev, ki so bili zelo vsiljivi. Vsa je hotel igrati in hitro, hitro. Tako pa seveda ni moglo biti. Dušan je zahteval naj obmolknejo. Tedaj je začel eden vpiti to, drug drugo. Nekdo je znil: »Kdo bo čakal tako dolgo. To so same bedarije. Saj nobenega denarja nimamo. Drugi zopet: »Že ves dan čakam, da bom igral in še sedaj me ne pustijo. In največ sem dal jaz za mizo.« Tudi Miha se je oglašil: »Udari ga, tako ne gre, tudi mi bomo igrali. Dolj z njimi!«

Dušan je mirno poslušal ta pritoževanje. Poklical je Janeza in mu naročil: »Janez, vsi naj pridejo sem in domenili se bomo, da bo prav.«

»Da, da, le tako napravi in nekaj jih zapodi, saj samo nagajajo!«

Cez nekaj časa so bili vsi nezadovoljni z njim. Dušan jim je vneto prigovarjal: »Nikar se ne upirajte! Komur ne ugađa, lahko gre. Vsakdo, ki misli ostati naj da nekaj denarja in kmalu bo dovolj za najlepšo mizo. Tako ne gre, vsi ne moremo naenkrat igrati. Kdor se res zanima za ping-pong naj ostane, drugi pa — zbogom.«

Culo se je pritrdjevanje, mrmranje, zadaj so se nekaj prerivali. Naenkrat je iz zadnjih vrst stopil v ospredje Lojze in zavpil: »Ne poslušajte ga, tega osla, ki bo ves denar pobasal v svoj žep! Jaz bom poglavar in videli boste, jutri boste že vsi znali igrati. Jaz namreč že dobro igram, Dušan pa še ne zna. Ne bo vam žal, pustite Dušana!«

»Ne, ne pustite za vodjo tega hudobnega!« je prigovarjal Dušan. Vnel se je boj. Menjavale so se brce, Lojze je bil vrgel na Dušana in ga zgrabil za vrat ter vrge ob tla. Tudi drugi Dušanovi prijatelji so bili premagani.

Tako se je žalostno končalo Dušanovo predsedništvo pri njegovem klubu.

Dušan se je zelo potrj vrnil domov. »Torej tako, vse delo zaman. Ves denar je šel v nič. Sedaj pa tak sramoten pogon. — Oh, saj se ne izplača, nikoli se ne bom naučil ping-ponga. Vse je zastoj. Nihče me ne bo hotel sprejeti medse, kdo pa bi bil tak norec, da bi sprejel nevedneža, kot sem jaz.«

IV.

Nastopilo je jutro. Dušan se je prebudil s težkim srcem: »Izganelec!« in se napravil, da pojde k svojememu edinemu, pravemu prijatelju Janezu. Hitro je vse opravil, kar je bilo treba doma in se napotil k tovarišu.

brine scera fluse v človeku, na ga nuca, kuker hoče. V vse našteje svrhe je uporabno najbolj »brinovga lesa vole, ki je na te viže tudi za modron: odraslimi noter jemati, otroke pa po trehurni mazat okul pubka«. Hvalo daje tudi brinovim jagodam in pa smoli. O hrastu pravi, da kar je od njega, vse »suši, vkop vleče in greje«. Na široko so opisane zdravilske vrline habata in beza (Sambucus ebulus L. in Sambucus nigra L.). »Bezgov pirje na kozm loj scvrt, gorku gor obozovat, prežene vse terganje z'gildov«. Zanimivo je navodilo, kako pomoči nepodobljivim »krokarkjem«: »Koj nem bezgov zeleno pirje ali še na glava obež, kadar zlo vozje, jem na kvedje obena pijačec. Od žgane vode bezgovega lubja pa pove: »V ti vod rute moč, gor obozovat, je dobre, kerga gad ali kačec v'pič, zlece vos trup von.«

Jedro zdravilškega poduka tvorijo »čerterte bukke od useh sort rož in korenin; koku so ušafane in njehe naturac«. Skoraj pri vsaki rastlini najdeš tako pojasnila, nato pa slede pod geslom »muč in nuce« po zaporednih številkah navodila za pripravljanje lekov in njih uporabljanje.

Vsaki rastlini, včasih tudi celumu rodu, je posvečeno posebno poglavje (»Cap.«), ki jih je v celum petdeset in osem. Deloma po pristavljenih, zelo spatenih nemških nazivih, še bolj pa po pristnih slovenskih imenih ter opisih ni pretežno dogmatično pravdo bistvo in kakovost naštetih rastlin.

Na čelu je »zlata korenina« (Lilium carniolum Berh., »zlato jabolko«). Popis pravi, da ima ta korenina »kot ena zlate ermena čebula v tleh kot ta bela lilje, ena rdečkasta stibila (steblo), gluh zlo tako pirje kot tolah, okul kresa temnu erdeče zvezde, kot ene majhne lilje nazaj pervihanu kot kosje repca« — Cylamen europeum L.; slovensko korček, kokorček (Tuma) — in en močen duh ima, rase po hribah, po snozetih, tud po les, je merzle naturec.

Vstopil je v prijazno kuhinjo, kjer mu je Janezova mati povedala, da je Janez pri delu na vrtu. Dušan je stopil na vrt in ugledal Janeza z zaviranimi rokavi, kako je obračal zemljo. Janez ga je veselo pozdravil: »No, pozdravljen, Dušan! Kako ti gre?«

Dušan se je prisiljeno nasmejal in mu povedal, kaj se je zgodilo. Janez ga je zavzet poslušal in po končanem pripovedovanju mu je rekel: »Zdelo se mi je, da iz tega ne bo nič prida, vendar sem si mislil, poskusimo. Ne ženi si tega preveč k srcu, dragi prijatelj in pusti, naj se uče tvoji bivši člani ping-ponga, kakor hočejo! Vem, da ne bodo nikdar znali pošteno prijeti za loparček, ker Lojzetu ni za to, da bi znali igrati, ampak hoče le tebi nagajati in tebe pregnati, da bo on vodja, ne pa ti. To se mu je tudi posrečilo. Ti pa rajši premisli tole, kar ti bom zdajle povedal. Ko sem ponoči premišljeval, kje b se najbolje naučila igrati, sem se domislil, da bo najboljša, če se vpiševa v kak klub. Tam nama bodo izkušeni igralci pokazali, kaj je ping-pong. V klubih so pravi voditelji in ti znajo vzdrževati red med člani. Tam igrajo lahko večkrat na dan vsi, ker imajo več miz. — No, le ne glej me tako neumno, kot telček v nova vrata.«

»Sijajno, prav imaš, tako bova storila, vpiševa se v kak klub, n. pr. SKP in tam pošteno igrava, da bova dosegla najboljše uspehe.« (Dalje prih.)

Mara J. Tavčarjeva:

Uganke

Oblake preganja, lrevesa priklanja, pometa cestilce, vsak kot si poliče, gozdove otepa brez rok in brez repa, zažvižga, razsaja — zažvižga, in zrak nam ohlaja snega kup nameče, čez morje se vleče, valove zaganja in jadra poganja, ko sonce prisije za goro se skrije.

(Burja)

KAJ VEM? KAJ ZNAM?

456. Koliko tehta približno kurje jajce?
457. Zakaj se imenuje most, ki vodi od palače beneških dožev do ječ »Most vzdihov«?
458. Zakaj steklo poč, če se na enem mestu močno razgreje?

458. Kako je lenuh živel?

Lenuh je od začetka svojega 19. leta do smrti 3/4 časa prespal, 1/8 časa je jedel in pil, 1/4 časa je preganjal s sprehi, 3/16 časa je potratil z igranji, 1/16 je predehal v naslanjaju, in se je pravemu delu posvetil v celum samo 2 leti. Kakšno starost je ukaal?

460. Križanka

Vodoravno: 1. slovensko mesto, 8. ameriški šakal, 9. prislov časa, 11. jug (romansko), 12. duh, 13. turški gospod, 15. naplačilo, 16. afriška reka, 17. moški potoec, 18. glasbeni ton, 20. zver, 22. romanski člen, 23. tečaj, 25. zalamek, 26. moško ime, 28. žensko ime.

1	2	3	4	5	6	7
		8				
9	10	11			12	
13	14			15		
16			17			
18			19	20		21
22		23		24	25	
		26			27	
28						

Navpično: 1. odprt prostor ob tekoči vodi, tudi pogosto krajevno ime, 2. učenje, 3. neobut, 4. mil, 5. prvina, 6. euota pritiska (okrajšava), 7. ideal pesnika Murna-

Kdo je tisti rdeči mož, sredi vrta belih rož in nad njim nebo, ko pa vrata se odpro, se premika z nehom stika, če preveč se le obrača ni več mož, je — klopotača.

(Jezik)

Kdo pa tisti je vladar, nima trona, nima krone, ne kraljestva, ne dežele pa je svetu gospodar?

(Denar)

Sladke malčke mama zmelje z njimi pa testo nastelje.

(Orehi)

Ježek — bodičar na veji visi, rjavček zrel v jesen dozori in se razpoči, iz ježa skoči.

(Kostanj)

Beli lasje v mladosti

Beli lasje v mladosti nikakor niso znak predčasnega staranja, kakor bi si lahko mislili. Nagnjenost do belih las v mladosti je samo podedovana, kakor n. pr. barva oči. Tako so opazovali pet pokolenj neke družine, v vsakem pokolenju so nekateri člani osiveli že v osemnajstem letu in so imeli v pet in dvajsetem letu snežno bele lase, čeprav so bili drugače popolnoma sveži in mladostno čili.

Rešitev nalog 22. t. m.:

451. Dobiček, ki ga izplačujejo delniške družbe, se imenuje dividenda.
452. Limuzina je zaprt voz, zlasti avto.
453. Latinska beseda »moment« pomeni v splošnem trenutek, hip. Momentan = trenuten, popolnoma nepričakovan, bežen, prehod.

Ista beseda (od glagola movere, momentum = movimentum, pomeni to, kar gibanje učinku, gibalo, zlasti v mehaniki. Sila, ki telo vrta, ima tem večji učinek, tem večji vrtilni moment, čim daljša je ročica, kakor ima pri isti ročici tudi večja sila večji vrtilni moment. Vrtilni moment (pri vzdrževanju ravnotežja »statični moment«) se meri s produktom sile in ročice, t. j. pravokotno razdaljo njene smeri od točke ali od premice ali od ravnine. Poznamo momente sil n. pr. pri vzvodu, pri dvigilji sil, dalje vztrajnostni moment in magnetni moment.

V prenešenem smislu pomeni beseda moment tudi to, kar pri presojanju dejanja ali položaja govori za odločitev na eno ali drugo stran, nagib, vzrok.

454. Šahovski problem.

1. Lc5! Dc5; 2. b4+, Db4; ali 1... Db7 (pretilo je 2. Da7+, Da6), 2. Dd8 šah, Ka6; 3. b4 in zmaga.

455. Za računarje.

Celi vrt je 144 m dolg in 120 m širok. Če razdelimo dolžino na 6, širino na 4 enake dele, so stranice strankinega vrta 24 m ter 30 m in je obseg 54 x 2 = 108 metrov. Če razdelimo dolžino na 4, širino na 6 enakih delov, so stranice strankinega vrta 36 m ter 20 m in je obseg 56 x 2 = 112 metrov. Ploščina je seveda v vsakem primeru enaka, 24 x 30 = 36 x 20 m².

Dr. Edvard Pajnič:

Zdravljenje in mazaštvo med Slovenci v preteklih stoletjih

II.

Za prirejanje zdravil so dana točna navodila. Zdravila so po zunanem sestavu »zofit« (sokovi), »štupce«, »žgane vode« (decoctum, zavretek), »vkop stolčena želja in korenine« ter »žaube (mazila). Največkrat priporočajo »Arcate«, naj se to ali ono zelišče kuha na vinu, pa tudi med in olje uživata veliki ugled, mleko pa ni kar nič priljubljeno.

Od lekarniških specialitet, ki jih kupiš v »ptek« (apoteki), omenjamo le glasoviti »Terjak« (Theriak). To zdravilo v obliki zelo gostega (kot mehak vosek) mazila je baje izumil Neronov telesni zdravnik Andromah na Kreti. Pravi, da je mazilo bilo sestavljeno iz sedemdeset različnih tvarin, med katerimi je bilo celo meso strupenih kač. Pod nazivom »Electarium Theriac« je veljalo kot uspešno sredstvo zoper vse nalezljive bolezni, a v teku stoletij so se setavile spremembe, ime pa je ostalo. Pičila je uporaba mineralnih snovi, a v nekoliko večji meri se poslužuje »Arcate« rečnih živali in živalskih snovi. Sezgan jelenov rog, kozji loj, kostrunova ali celo gadova mast so omenjeni. Velike »Krete« krat — že Plinius ga cenil kot zdravilo — in posebno glista deževnica (Lumbricus terrestris L.) se uporabljajo pogosto. Lep primer nudi navodilo za ozdravljenje »červa na perst«: »gnojno vnetje pod nohti ali v končnem členku prsta z vnetjem pokostnice: »Uzem tistga červa, ktrumu gliste pravje in ga okul persta zavi in kader bo glista cernila, bo tudi čeruc.«

Najširši je v tem rokopisu poduk o zdravilnih rastlinah in napravljanju lekov iz njih. Tretje in četrte »bukve« govore od

»več sort dreves« ter od »useh sort rož in korenin, kje rasejo, kdaj zvedo in koku so ušafane, tudi njehe naturac.« »Nature« so pa gorke in mrzle, oboje v 1, 2. ali 3. »graduc«. Posneti je mogoče, da pomeni gorko naravo rastline, če kot lek pomnožuje telesno toploto, dočim rastline mrzle narave ohlajajo telo, odpravljajo vročino ter zmanjšujejo otok in prisvaj.

Med drevesi so našteje jablana, hruska, fige, češnje, trs z grozdem, brinje, oreh, hrast ter hobot in bezeg. Uporabljivi so ne le sadovi teh dreves ali grmovov tudi njih listje ima precejšnjo veljavo. O jabolkih pravi »Arcate«, da so kislja mrzle, sladka pa malo bolj »gorka naturec«. — »Arcate« cenil posebno kislja jabolka: »te kislja jabka so za želodec, ktrir je od glist ferderban, te sladke nucaje tem, ktrir ima en merzu želodec in ktrir so od kej strupenja v'pčene. Hruske so »dobre za uroč želodec; hruskovpe pečke so en dober mitel za jetka na plučah, ledicam so škodljivce. Imenitno so fige: »na vin jeh kuhaj in ječmenova moka in pelin vkop zmešaj, nared flajšter čez trebuh, uzame ves otuk, ja clu vodenicu z'njega«. Pri figah pa še opominja sladkosnedež: »ktrir to fige je, temu se zelo usi reče«. O češnjah trdi, da »storé dober želodec, dobra kri in dajo lušt za jest; pečke stoučene so pa dobre za tiste, ktrir kamen ima«. Pri vinski trti in grozdu najdemo učelo pripombo, »de piše sam Pliman (Plinius), de na svet je 195 sort vinu«. Ni potreba posebej poudarjati, da je že grozde, še bolj pa vino »vse skozi-gorke in uroče naturec«, zato ima po tem poduku tudi vino toliko veljave. Še več je brinovih receptov, na primer: »Z brinom kadit, prežene kašel,

Oglasi v »Jutru« imajo vedno uspeh!

